

• ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER
EKİM 2005, NO 19

“Meclis, hükümet çalışmalarını olduğu gibi yasaların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetlemelidir”

Editörden

ASI'nin bu sayısı tamamen olarak hükümetin parlamento tarafından denetimine adanmıştır. Birkaç komisyon başkanı tecrübe ve görgü değış tokuşunda bulunuyorlar. Meclis oluşumunda mevcut uzmanlar ve ASI partnörleri kendi analizlerini sunuyorlar. Kosova Meclisi ikinci oluşumunda hükümet üzerinde yapılan denetim, politik sahnede kilitsel bir rol almış bulunmaktadır. Güneydoğu Avrupa Parlamentolarının geçenlerde Priştine'de düzenlenen yuvarlak masa toplantısında da işaret edildiği gibi, yöredeki diğer parlamentolar arasında da hükümetin denetlenmesi konusu kilitsel bir mesele şeklini almıştır. Kosova'nın ilerideki statüsü hakkında müzakerelere hazırlık konusu Kosova Meclisinde ele alınarak görüşüldü. Sayın Kai Aide'nin BM Genel Sekreteri Kofi Anan'a raporunu teslim etmesiyle beraber Kosova politik sahnesindeki gelişmeler ivme kazandı. ASI'nin bu en yeni sayısında, statüs süreciyle büyük ölçüde bağlı olan Kosova enstitülerindeki en yeni gelişmelere yer verilmektedir.

Buradaki enfomasyonlardan yararlanacağınızı umuyoruz. Fikirlerinize her zaman açığız.

Franklin De Vrız,

"Meclise Destek Girişimi" Koordinatörü

2. Editörden

Franklin De Vrız

3. "Meclis, hükümet çalışmalarını olduğu gibi yasaların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetlemelidir"**7. Mutlakçılık heveslerine karşı etkili bir parlamento kontrolü**

Senatör *Norica Nikolai*

8. Standardlar ve statüs - önumüzdeki yol

Eugen Wollfarth

9. Kosova enstitülerinde son gelişmeler**13. Kosova Meclisi tarafından geçen ve kabul edilen yasalar ile ilgili deliller****17. "Hükümete güvenmemek benim görevimdir"****18. AGİT Kosova Misyonunun rolü:**

Kara Johnston-Molina

20. Kosova yasalarının Avrupa hukuku (AB Acquis Communautaire) ile uyumlaştırılması

Venera Hajrullahu

21. Kosova'da iktidarın denetim çalışmalarının iyileşmesi

Edmon Efendija

22. Yeni İç İşleri Bakanlığı'nın parlamento tarafından denetimi

Peter Vanhoute

24. Yönetimin Çalışmalarının Denetlenmesinde Parlamento Enstrümanları

Virtyt İbrahimaga

27. Kontrol ve Denge: Gilan Belediye Meclisi Yönetim Bölümünün denetimi

Silvia Eckert

Özbilinç ve yasalara saygı

"Parlamento ve hükümet arasındaki ilişkiler büyük önem arz etmektedir. Çoğu zaman bir parlamentonun iyi olmadığı örneğine rastlamaktayız. Sadece Avrupa'nın bu bölümünde değil tüm dünyada da politikaların saptanmasın hükümetlerin elindedir. Demokratik toplumlarda da hükümetler çoğu zaman toplumun en önemli enstitüleri kendilerinin olmadığını unutuyorlar; insanları temsil parlamentolara bu görev düşmektedir. Bu yüzden hükümet ve parlamento arasında dengenin sağlanmasını hükümetlere anımsatmak gibi parlamentoların ağır bir görevleri vardır. Milletvekillerini

seçen vatandaş onlardan sadece yasa çıkarmalarını beklemez, onları, tüm demokratik enstitülerin demokratik kontrollerinde de en önemli bir unsur olarak görür. Onlar vatandaşın yaşadıkları ve hisetikleri sorunları olduğu gibi aktarmalıdır.

Hükümet çalışmalarının denetlenip kontrol edilmesi için, milletvekilleri mevcut mekanizmalardan yararlanabildikleri gibi bi sürü formal olmayan enstrümana da başvurabilir. Hükümetin çalışmalarını aksatmaksızın efikas bir şekilde nasıl kontrol edileceği yönünde birinci veya ikinci yola başvurmanın öğrenilmesi bu yuvarlak masa toplantısının en önemli ödevidir. 20 yıldan daha uzun bir süre bir Alman diplomatı olarak dünyanın her yerindeki milletvekillerin belli bir özbilinçe sahip olduğunu gördüm. Seçtiklerine dair bilinçleri olan bu kişiler kendi rolleri ve yasalara saygı için sorumlu olduklarını da bilmekteler.

Medyaların gözünden uzak fakat belli çıkar çevrelerinin baskılarından da uzak olan milletvekilleri hükümetten daha fazla ortak çözümler üstünde çalışabilmekteler. Bu arada geliştirdikleri stratejiler sadece bireysel ve mahali değil, tüm yörenin ortak çıkarını gözönünde bulundurmaktadır."

Ambasador Verner Vnent, AGİT Kosova Misyonu Şefi, Güneydoğu Avrupa Parlamentoları Yuvarlak Masa toplantısı açılışında, Priştine, 9 Haziran 2005.

“Meclis, hükümet çalışmalarını olduğu gibi yasaların gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini denetlemelidir”

Edita Buçaj ve Blerim Vela, AGİT Kosova Misyonu

AGİT Kosova Misyonu, 15 Eylül 2005 tarihinde, demokratik mekanizmayı oluşturan hükümetin yönetim dalının parlamento tarafından denetiminin görüşülmesi amacıyla Kosova Meclisi komisyonlarının altı başkanını davet etti. Yoğun geçen bu tartışmalara katılımcılar olarak Sn Nekibe Kelmendi (LDK) - Aleni Hizmetler Komisyonu, Sn Hydajet Hyseni (PDK) - Yasa, Hukuk ve Anayasal Çerçeve Komisyonu, Sn Naim Maloku (AAK) - Acil Durum ve Tedbir Komisyonu ve Sn Rifat Krasniç (KDTP, 6+) Tarım, Ormancılık, Kırsal Gelişme ile Çevre ve Uzaysal Planlama Komisyonu Başkanları katıldı. Maalesef çeşitli nedenler yüzünde Komisyon başkanları Sn Fatmire Mulhaxha-Kollçaku (ORA) ve Sn Randjel Nojkić (SLKM) tartışmalara katılmadılar. Meclis komisyonları başkanları ilk defa olarak aleni bir şekilde parlamentonun denetlenmesi konusunu görüşmektedir. Bu tartışmalara, parlamentonun denetlenmesine adanan ASI Bülteninin bu özel sayısında yer veriyoruz.

ASI: Sn. Nekibe Kelmendi, parlamento denetiminin görevini nasıl tanımladınız?

N.Kelmendi: Düşüncem göre, seçim kampanyası süresince hükümet tarafından geliştirilen saptanmış hedeflerin gerçekleştirilmesi için Meclis çalışmalarının parlamento tarafından denetlenmesinin yapılması önemlidir. Seçim

kampanyasında verilmiş olan en önemli vadeleri saptayıp hükümet tarafından gerçekleştirilmesi beni çok memnun ederdi. Öye ki hükümetin çalışmalarını denetlememiz gerekir.

H.Hyseni: Düşünceme göre yasaların gerçekleştirilip gerçekleştirilmesini kontrol etmesi Parlamento görevinin gerçekleştirilmesinin önemli bir kısmı olmakla birlikte yasama ve icra arasındaki ilişkiler açısından da hayati bir önem taşımaktadır. Parlamentonun ikisi en önemli olmak üzere çok sayıda görevi vardır: yasaların tasarlanması ve kabulü, onları yürürlüğe koyması ve denetimi. Kosova'nın ve onun enstitülerinin buldukları özel durumu ve mevcut yasal boşluk göz önünde bulundurulursa, bu görevin henüz nihayi şeklini almadığı ortadadır. Bu iş, ilerideki döneme kalmış bir görevdir.

ASI: Sn. Naim Maloku, hükümetin denetlenmesinde komisyonların rolü nedir.?

N.Maloku: Parlamento komisyonlarının belirli bakanlıkları denetleme görevini yerine getirmeleri en önemlidir. Bizde mevcut olan Komisyonlar kuruluş itibarıyla bir ya da iki bakanlık için sorumludur ya da onlar iki ya da üç bakanlığa ait olan konularla uğraşır. Düşünceme göre, Kosova, henüz parlamento denetiminin oluşmasının başlangıç safhasında bulunmaktadır. Eski mandata

göre komisyon sayısında bir azalmaya gidilmesine rağmen tamamen bir denetimin sağlanması yönünde çaba harcamaktayız ve iyi bir yolda yürümekteyiz.. Diğer yandan bu mandat süresince iktidar ve muhalefete sahibiz. Bu olgu çifte bir denetimin yapıldığını doğrulamaktadır: parlamento komisyonlarının sıralı denetimi ve iktidarın muhalefet tarafından denetlenmesi.

R.Krasniç: Parlamento denetimi, alt yasaların çıkarılması ve Meclis'te geçen yasaların yürürlüğe koyulmasının kontrolü, komisyonların temel görevini oluşturmaktadır. Şu anki yasama mandata içerisinde bu boyutlara özellikle ağırlık verilmiştir.

ASI: Sn. Nekibe Kelmendi, parlamento denetimi konusunda komisyonunuzun deneyimleri nelerdir?

N.Kelmendi: Komisyonumuz, Yerel İdare Bakanlığı ve Kamu Hizmetler Bakanlığını izlemektedir ama yetkilerimiz olmadığı yüzünden bu işi bütünlüklü olarak gerçekleştiremedik. Denetim, anlaşılacağı üzere, komisyon çalışmalarına katılma ile ilgili çağrı ve yasaların daha etkili olması için yasa yapma sürecinde raporların sunulması şeklindeydi. Biz onları işbirliği yoluyla daha doğrusu sivil toplum, UNMIK ve hükümet temsilcileri ile yapmış olduğumuz aleni tartışmalar ile izledik. Yaptığımız işin

hedefi, kamuoyunun belirli bir konu ya da belirli bir yasa hakkındaki bilincini arttırmaktı. Son mandat süresi içerisinde komisyon Hükümeti, daha doğrusu ilgili bakanı toplantıya katılmaya davet etmişti ama o maalesef hiç bir defa toplantıya katılmamıştı. Onun yerine Komisyona ikinci derecede olan görevliler sürekli gönderildi. İnşallah bu bir daha tekrarlanmaz. Meclis ve onun komisyonları Kosova toplumu için önemli olan konularda çalışmaya başladığında çağrılan bakanların katılıp rapor sunmaları gerekir.

ASI: Sn. Hidayet Hyseni, Yasa, Hukuk ve Anayasal Çerçeve Komisyonunun bu konudaki görüşü nedir?

H. Hyseni: İlerdeki etkinlik yönlerini saptayan Komisyon, bizaat yasaların uyulanması ve enstitülerimiz tarafından bu yasaların uygulanabilirliğinin denetimine ağırlık vermiştir. Çok yakında, diğer parnörler ile sağlanan işbirliği sonucu, Komisyon, bu alandaki durum değerlendirmesini yapacaktır. Bu sayede yasaların uygulanması ve iktidarın denetlenmesinin ne şekilde gerçekleştiği ele alınacaktır. Fakat bu alanda önemli handikaplarla karşılaştığımızı da vurgulamamız gerekir: gerçek bir parlamento demokrasisi alanında yetersiz sayılabilecek bir tecrübe, kvazi-parlamentar olarak adlandırabileceğimiz kötü bir deneyim ve her şeyden önce yasa ve enstitü boşluğu büyük bir sorun oluşturmaktadır. Çok

önemli alanlarda Kosova'da işbaşında olan iktidarın eksiklikleri gözlenmektedir. Örneğin, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı henüz kurulmuş değildir. Oysa Kosova'nın geçmişte, eski Yugoslavya'da mevcut olan cumhuriyetlerdeki bu strüktürlerle eşit olan yönetim strüktürlerinin mevcut olması bu yönde bir paradoksu oluşturmaktadır. Kosova'nın geçmişte bu enstitüleri vardı, üstelik hukukta eskiden edinilen hakın 'droit aquis' olmasından da hareket ederek Kosova'nın bunca zaman bir vakumda tutulmasının özürlenecek tarafı yoktur. Bu boşluğun doldurulması ve enstitülerin vakumunun giderilmesi yönünde yapılan taleplerimizin eksik taraflarının olduğunu da vurgulamak gerekir.

Parlamanto tarafından seçilen ve parlamentoya karşı sorumlulukları olan enstitülerin parlamento tarafından denetlenmeleri gerekir. Buna rağmen, temsil ettiğim Komisyon bu konuyu önce partnörlerimiz ile beraber ayrıntılı görüşülmesi için çaba harcamıştır. Komisyon toplantılarımıza partnörlerimizden UNMIK 1. Sütunu çerçevesindeki Hukuk İşleri Dairesi, Hukuk Departmanı, Mahkeme ve Savcılık Konseyi, Başbakanlık Hukuk İşleri Dairesi yetkilileri yanı sıra değişik bakanlıklardan değişik uzmanları v.b. davet etik. Komisyonunda bu konuyu görüştüğümüz zaman tüm bu etmenlerin katılımı sağlanmıştı ve bu alanda önemli adımların atıldığı ve iyi girişimlerin başlatıldığını diyebilirim. Artık bu alanda karşılıklı temas ve işbirliği kurulmuştur ve bu olgu gelecek için önemli bir tabanı oluşturmaktadır.

Mahkemeler ve savcılık kanununun çıkarılması yönünde çalışmalar sürdürülmektedir ve onların çıkarılmasından sonra onlara organik bağı olan daha bir sürü yasanın hazırlanması için olanak sağlanacaktır. Komisyon olarak bizzat bazı yasa tasarılarının hazırlanması üstünde de girişimci olmaya planlaştırmış bulunmaktayız. Örneğin, Parlamento Araştırması Kanunu, Ombudsman Kanunu ve onlara benzer diğer yasaların hazırlanması için girişimci olacağız. Diğer yandan, Hükümetin çıkarmayı planlaştırdığı kanunlar arasında yer almayan bazı yasa tasarılarının da Hükümet tarafından hazırlanmasını önermek konusunda bazı girişimlerde bulunduk. Bu çerçevede, özellikle Komisyonun ilgi alanı ile alakalı olan kanunların uygulanması konusunda da özel önem vermekteyiz. Bunlardan bazılarının öyle denilen yedek alanlara ait olması yüzünden bazı sıkıntılarımızın olmasına rağmen ve bizi doğrudan bağlamamasına nazaren bunların yerine getirilmesi girişimlerimizin daha ziyade iyi niyet girişimi olarak algılanabileceğini vurgulamamız gerekir. Bu bir zafiyet olmasına rağmen yine de fonksiyon etmektedir. Bunun bir devamı olarak çok yakında mahkemelerin foksiyon etmesi ve kanunların uygulanması konusunda bir enformasyon veya raporun hazırlanmasına yol açacağına inanıyoruz. Bu sayede hukukun çok önemli alanlarında mevcut adalet enstitülerinin durumunun ilettilmesi için de bir fırsat olacaktır.

ASİ: Sn Maloku, Acil Durum ve Tedbir Komisyonu'nun bu

Sn. Nekibe Kelmendi

alanlardaki tecrübeleri nelerdir?

N.Maloku: İlk önce geçen mandat süresinde Çevre ve Planlaştırma Komisyonu alanında edindiğimizi tecrübelere değinmek isterim. Bu komisyon, ilgili bakanlığın çalışmalarını yakından takip eder. Sadece bakanın değil, diğer tüm ilgili birimlerin çalışmaları de izlenir. Bakanlık ve komisyon tarafından düzenlenen tüm davetlere karşılıklı katılım sağlanmış, bu bakanlığa ziyaretler düzenlenmişti. Şu andaki Meclisin Acil Durum ve Tedbir Komisyonu aslında Kamu İşleri Bakanlığı nezdindeki Acil Tedbir Departmanı çalışmaları için yetkilidir ve bu departman şefi kendi bölümündeki komple durumu izah etmek için komisyonumuz tarafından davet edilmiştir. Aynı zamanda, ilgili departmanın gelecek 5 yıllık planı hakkında da Komisyona bilgi verilmiştir. Diğer sözlerle, ilgili departmanın gelişme planları hakkında tam bir denetim sağlanmıştır. Bu komisyonun

yetkileri Kosova Muhafız Birliklerini - KMB (TMK) kısmen de olsa kapsadığı için, TMK Koordinasyon Dairesi ile şimdiye dek iki kez temaslarımız oldu. General Balfur'un yönetiminde bulunan TMK Koordinasyon Dairesi'nin çalışmaları hakkında Komisyon üyelerimize mevcut durum ve ilerideki gelişme planları hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. KMB (TMK) içindeki gelişmeler, mevcut birlikler ve sivil savunum alanında da Komisyona gereken bilgiler verilmiştir.

ASİ: Sn Krasniç, ilgili bakanlıkla işbirliğiniz ne seviyededir?

R.Krasniç: Tarım, Ormanlık, Kırsal Kesimin Gelişmesi ve Çevre ile Uzaysal Planlama Komisyonu, kendi yetkisi alanında olan iki bakanlıkla çalışmalarını koordine etmektedir. Bunun sonucu olarak ilgili bakanlıklarda öncelik taşıyan sorunların bir listesi hazırlanmıştır. Diğer yandan ilgili bakanlık yetkilileriyle belediyelere ortak ziyaretler de

tertiplenmiştir. Komisyonun ziyaret ettiği belediyede saptadığı sorunların hükümet tarafından çözüme kavuşturulması için talepte bulunmuştur. Ziyaretlerimiz sırasında karşılaşılan sorunlara çözümlerin bulunması yönünde çaba harcamaktayız. Yasama alanına gelince, her iki bakanlıkla ilişkilerimiz gereken seviyededir. Bu bakanlıkların temsilcileri Komisyon çalışmalarına devamlı davet edilmektedir ve üyelerimizle beraber değiştirgelerin saptanmasında çaba harcamaktadırlar. Aynı zamanda Komisyonumuz, iki bakanlık tarafından çıkarılıp ilan edilen alt yasa aktilerinin listesinin yapılması ve teslim edilmesini de talep etmiştir.

ASI: Sn Hyseni, konuşmanız sırasında yasama alanında görülen vakum ve alt yasa aktilerinin yetersizliğine değindiniz. Böyle bir durum Komisyonunuzun çalışmalarını ne kadar engelliyor ve bu yöndeki durumun değişmesi için Meclise herhangi bir girişimde buldunuz mu? Yasaların mevcut olmadığı böyle bir durum, yasalar ile düzenli olması gerekenden tamamen değişik bir şekilde bir kimsenin yorum yapmasına olanak sağlamıyor mu?

H.Hyseni:

Kanunların tasarlanmasından onaylanmasına kadarki tüm süreçte kanunların uygulanabilir olmaları en önemli bir unsur olduğuna daha başta işaret etmek istiyorum. Daha başka sözlerle, kanunlar yazılırken ve onaylanırken dahi onların pratikte nasıl olacağı konusu düşünülüp değerlendirilmelidir. Maalesef böyle durumlara çok az rastlanmaktadır. Kanunların pratikte uygulanması veya

onun sonuçlarıyla ilgilenmesi gerekenler, her zaman, kanunların hazırlanması süreçlerine katılmıyorlar. Kanun tasarılarıyla ilgili değiştirgelerin sunulmasında dabi eksiklik göze batmaktadır. Çoğu zaman Hükümet veya yasayı öneren taraf olarak ilgili bakanlıklar kanun tasarısıyla ilgili değiştirge saptama işlemlerine katılmıyorlar. Milletvekilleri ve parlamento komisyonları tarafından değiştirge önerilerinin sunulup görüşüldüğü toplantılarda dahi yoklar. Bunun bir sonucu olarak, değiştirgelerin sunulması sırasında, ilerdeki safhalarda kanunun uygulanmasında çıkabilecek sonuçlar gözden kaçabiliyor. Şöyle ki kanunlar düzeltilecek yerde, bazı yönerde onların daha kötü olma ihtimali de var. Bu durum prosedür kuralları ile düzeltilmelidir. Parlamento da ilgili kanun ile ilgili yapılan görüşme ve aleni tartışma esasınca kanunda değişikliklere yol açacak değiştirgelerin Hükümet tarafından yapılması en doğrudur, çünkü böyle bir şeye hakkı olan iktidar, aynı zamanda, kanunun ilerde pratikte uygulanabilmesi için çözümlerin belirlenmesini en iyi bir şekilde yapacak durumdadır.

Meclis tarafından kanunlarla ilgili kamuya açık toplantıların düzenlenmesi isabetlidir ve bu sayede kanunun pratikte daha uygulanabilir olmasına bu katılımcılar en iyi bir şekilde yardım edeceklerdir. Onaylanan kanunlarla beraber ilişikte ek aktilerin sunulması gereksinimine de işaret edildi ve bu da yasama alanımızda büyük bir zafiyeti oluşturmaktadır. Yasalarla ilgili gerekli açıklamaların sunulmasına çok nadir rastlanmaktadır. Demokratik

kültürümüzün daha üst bir seviyeye çıkması ve parlamento ile onun komisyonların görevleri, onların fonksiyon etmelerinin pratik denetimi ve hukukun gereklerinin daha iyi anlaşılması sayesinde bu engeller de ortadan kalkmış olacaktır. Kanun tasarısının hazırlanması, onaylanması, onunla ilgili değiştirgelerin sunulması, daha sonra kanunun pratikte uygulanması ve kanunun diğer aktiyle tamamlanması işlerinin birbirine ilişik ve koşul olarak olduğu ve tüm aşamalarda iktidarın katılımının sağlanması gerekir diye düşünüyorum. Komisyonumuzun ilerdeki çalışmaları sırasında bu yönelime ağırlık verme konusunda uzlaşmaya vardık.

ASİ: Kanun hükmündeki kararlar veya alt-yasa aktilerinin eksikliği bir zafiyeti oluşturmaktadır. Diğer eksiklik ise kanunların bütçeye nasıl yansıtacakları konusunda veriler yok. Bu konuda neler yapılmalıdır?

Sn. Hydajet Hyseni

N.Maloku: Son birkaç ayda bu alandaki durum düzeltilmiştir. Meclisin istemiyle bütçeye nasıl yansıtıldığına açıklık getiren belgeler ilişikte sunulmadığı için bazı yasaları geri çevirdik. Artık genel kurul toplantısında ilk okunuşa gelen her kanun onun bütçeye yansıtılmasını içeren açıklama belgesiyle beraber gelmektedir. Bu ek açıklamayı içermeyen kanunlar Mecliste işleme alınmıyor. Demek ki bu sorun artık çözüme kavuşmuştur.

H. Hyseni: Kabul ettiğimiz kanunların bütçeye yansımaları ve enstitülerin kurulmalarına etkileri çok önemlidir ancak henüz tamamen düzenlenmiş değildir. Örneğin, bu günlerde mahkemeler ve savcılık ile ilgili kanun görüşülecek. Bazı kanunlarda olduğu gibi bununla ilgili da bir finansal deklarasyon hazırlanabilir. Ancak bu ciddi bir şekilde ele alınmazsa ve onun pratikte nasıl olacağı görüşülmezse, finansal kanunu tekrar devreye girecektir. Onun finansal kanun veya Kosova'daki mevcut enstitülerin aktileri ile

arasında uyuşma sağlanmış mıdır ve Kosova bütçesi imkanlarıyla uyum içinde midir, bilinmelidir. Bu çoğu zaman cümbüş misali geri tepmektedir. Esaslı olarak yapılmayan hesap ve maliyeti herhangi bir yasanın veya onun bir kısmının uygulanmasına engel olmaktadır. Örneğin, yasamamızda çoğu zaman iyi öneriler yer almaktadır v.b., ancak onların gerçekleşmesine girişildiğinde onun real olmadığı ve finansi araçların temin edilmediği ortaya çıkmaktadır. Benzeri şeye toplu sözleşmeler ve diğer bazı örneklerin gerçekleşmesinde rastlandı.

ASİ: İlgili bakanlıklarda özellikle giderlerin denetimi nasıl gerçekleşmektedir?

N. Kelmendi: Şimdiye kadar bu alanda herhangi bir faaliyetimiz olmadı çünkü ilgili bakanlıkta araçların nasıl harcandığı konusunda kamu ihale ofislerinin daha yetkili olduğu ve bütçe harcamalarının denetlenmesinde onun daha

yetkili olduğundan hareket ederek onlara inancımız tamdı. Bundan böyle komisyon bu alanda daha faal olacaktır ve giderlerle ilgili ayrıntılı rapora belki gerek duyulmayacaktır ancak en azında üç, altı, dokuz aylık ve yıllık bütçelerin nasıl harcandığı konusunda yetkililerin gelip bize bilgi vermelerini isteyeceğiz.

N. Maloku: Geçen mandat süresinde çevre ve alan planlama bakanlığından bütçenin nasıl harcandığı konusunda iki kez rapor istedim. O dönemde günlük basında büyük oranda bütçe araçlarının kullanılmadığı ve bütçe sufisitinin ortada olduğuna dair haberler yayımlandığı için iki kez böyle raporları istemek zorunda kaldık. Daha ayrıntılarına girmeksizin Bakanlığa bütçe tarafından ne kadar araç ayrılmış ve ilgili departmanlardan onların ne derece harcandığı konusunda bilgi istedik. Bu araçların nereye, nasıl ve niçin harcandığı konusunda daha ayrıntılı bir denetim veya araştırmaya gidilmemiştir.

Sn. Rifat Krasnić

Sn. Naim Maloku

ASİ: Demek ki ilgili bakanlıkların harcamalarıyla ilgili Genel Denetleyiciden bir rapor yoktu?

N. Maloku: Hayır, bakanlıktan böyle bir talepte bulduk. Fakat daha fazla ayrıntılara girişmedik. Bunlara Komisyon önünde harcamalarla ilgili bakanın yaptığı açıklamalar da ilave edilmelidir.

H. Hyseni: Daha önceleri Bayan Kelmendi Kamu İşleri Bakanlığına değindi. Oysa bütçenin kullanılmasında kabul edilemeyecek finansi işlemlerin yapıldığına dair veriler kamuoyuna çıktı. İlgili bakanlığın bu tür davranışları özürülenemeyeceği gibi Meclis ve komisyonunun da bu durum hakkında gereken enformasyonunun ve onunla ilgili tavrının belirlenmemiş olması yakışık almaz.

Komisyon ve meclis olarak bizler diğer komisyonların çalışmalarını da denetlemeliyiz. Örneğin, Başbakanlık dairesi dahi Bakanlar Kurulu enstitüsünü, Kosova Başkanı ofislerinde yapılan harcamalar da bu kapsama girer. Başkanlık gibi Meclis organları da buna

dahildir. Kurallara saygı gösterilmediği yönünde kuşku ve ipuçlarının olduğu tüm enstitüler için bu geçerlidir. Bu tür davranışlar Kosova enstitülerinin zaten ağır olan durumlarını daha da zorlaştırmakta, Kosova imajına gölge düşürmektedir.

Bu yüzden dolaylı entitülerin fonksiyon etmelerinde daha fazla şeffaflığın sağlanması yönünde Meclis çaba harcamalıdır. Nihayetinde, enstitüler bir toplumun aynası olmalı ve şeffaflığın, dürüstlüğün ve kurallara saygının gösterilmesinde örnek olmalıdır. Tekrarlıyorum bu iş Meclisin yönetilmesi ve işletilmesinden itibaren ele alınmalıdır.

“Gırmı” kompleksinde olup bitenler bir skandaldır ve Meclis administrasyonu ve yöneticilerinin ona katılmalarını anlamak mümkün değil. Daha sonra milletvekillerinin bu konuda suskun kalmaları da bir skandal. Daha ciddi, cesaretle ve olgun bir şekilde karşı gelmemiz gereken bir şeyin olduğunu düşünüyorum.

Mutlakçılık heveslerine karşı etkili bir parlamento kontrolü

Senatör Norica Nicolai Ulusal Liberal Parti üyesi, Savunma Komitesi Başkan Yardımcısı, Romanya Senatosu Aleni Nizam ve Güvenlik Başkan Yardımcısı ve Aleni Nizam ve İntizam ve Güvenlik Alt Komisyonu Başkanıdır. Senatör Nicolai 2005 yılının Haziran ayında Priştine'de düzenlenen Güney Doğu Avrupa Parlamentosunun etkin bir katılımcısı olarak parlamentonun denetlenmesi konusunda Romanya komunizim sonrası tecrübelerine değindi.

Senatör Norica Nicolai, Romanya

1989 yılı devriminden sonra Romanya demokrasi konusunda çaba harcamaya başladı. 1991 yılının komünist sonrası ilk Anayasası parlamentonun denetlenmesine ilişkin ilk yasal esası oluşturdu. Bu dönemlerde üç aşamalı denetim düzeyi konusunda uzlaşmaya vardık. İlk sırada her şey sorulara ve gensoruya bağlıydı. Bu çeşit kontrol sürekli olarak kullanılarak geliştirilmiştir. Seçmenler ile ilgili sorunların ortaya atılması konusunda parlamento üyeleri tarafından sorunların ortaya atılması önemli bir enstrümanı oluşturmaktadır. Sorular ve gensoru, iktidar çalışmalarına yönelikti ve gerçek bir politik tartışmayı içermiyordu. 2003 yılında yeni Anayasanın kabul edilmesinden sonra biz Parlamento Yönetmeliğini-İç Tüzüğünü değiştirdik. Daha fazla bir zamana sahip olmak, yöresel sorunları görüşmek için bir günlük bir zamanın temin edilmesi, Bakanın ne zaman orada olması gerektiği , gerçek bir tartışmanın örgütlenmesi için muhalefet sesinin önemli olduğunu göz önünde bulundurarak hükümlerin değiştirilmesi konusunda çok durdum. Parlamento denetiminin geliştirilmesi konusunda benim üçüncü önerim acil konuların görüşülmesi doğrultusunda yarım saatlik bir zamanın ayrılmasıydı. Düşünceme göre hükümet idaresinin bu şekilde kontrol edilmesi daha etkili olurdu.

Bizim yönetmeliğimiz ve Anayasamıza göre parlamento kontrolünün ikinci

düzei bütçe kontrolüdür. Tüm demokratik anayasalarda bu vardır. Biz bütçeyi sadece Bütçe Komisyonunda değil, bütçe Komisyonunda yapmış olduğumuz uzun tartışmalardan sonra her iki kamaranın genel kurul toplantılarında onayladık. Bütçenin özel maddeleri daha önceden tüm 15 Komisyon tarafından görüşüldü. Bazan iktidarda olduğunuz zaman değişmeleri kabul etmek kolay değildir. Politik sistemimizde iktidarda olduğunuz zaman daha "sakin" olmanız daha doğrusu hükümet önerisine karşı gelecek olan daha az girişimde bulunmanız bir gelenk halini almıştır. Bir yere kadar disiplinli parti olduğumuzdan dolayı hükümetimiz tarafından kabul edilen tüm konuları onaylamaktayız. En önemli sorunlardan birini oluşturan rüşvetçilikten kaçınmak için idarede olduğunuz zaman parti içinde denetim yapmanız daha iyi olurdu.

Parlamento kontrolünün diğer bir enstrümanı ise soruşturma komisyonlarıdır. Devrimden sonra Romanya'da buna benzer birçok komisyon kurulmuştur. Ama maalesef bu komisyonlardan çıkan çok sayıda öneriler gerçekleştirilmemiştir. Soruşturma komisyonlarının her zaman etkili olmadığı düşüncesini savunanlar var. Örnek olarak soruşturmayı gerçekleştirip bakan tarafından rüşfetçilik elemanlarının olduğunu ve o bakanın istifa etmediğini, üstelik ona karşı hiçbir yasal eylemin yapılmadığı örnekleri vardır. O zaman bu bir nevi "seremoni" kontrolüdür. Aynı zamanda biz Bakanlar düzeyinde aleni toplantılar da dahil olmak üzere yüksek düzey yöneticilerinin katıldıkları aleni toplantılar düzenlemekteyiz. Ama maalesef zaman darlığı yüzünde bu aleni toplantılar genel kurul toplantılarında da yapılamıyor.

Buna rağmen düşünceme göre hükümetin parlamento tarafından denetlenmesinin örgütlenmesi için daha etkili ve ayan bir yolu bulmalıyız. Hükümet sorumluluğunu kontrol etmemiz lazım. Tedarik sistemini kontrol etmeliyiz. Paranın nasıl harcandığını kontrol etmeliyiz. Belki de parlamento, paramızın iyi bir idare ilkelerine göre harcanıp harcanmadığını tespit etmek için bütçeyi kontrol edecek özel bir komisyonu kurmalıdır.

Düşünceme göre bizim sistemimize kıyasla denetim için daha ayan anayasal mekanizmalar vardır. Anayasamız genelde Belçika ve Fransa Anayasalarına göre hazırlanmıştır. Amerikan Anayasasının ayan olması benim hoşuma gitmektedir. Amerikan Anayasası Parlamento ve diğer organların denetimi konusunda çok ayandır. Düşünceme göre geçiş sürecinde olan ülkel-

erde bu çeşit denetimin yapılması hükümetin daha iyi bir şekilde kontrol edilmesi ve demokratik denge kurulması için gereklidir. Bu denge hala çok hafiftir. Muhalefette olduğumuz zaman ikidarda olanlara karşı her zaman eleştirici bir gözle bakmaktayız. Biz iktidarda olduğumuz zaman sık sık aynı yöntemleri kullanmaktayız. Yasa idaresi çok önemlidir. Parlamento ile hükümet arasında ortak bir demokratik denge kurulması gerektiğini unutmamalı idarede olduğumuz zaman totalitercilik girişimlerinden kaçınmalıyız.

Örnek olarak Anayasamız, Hükümetin öyle denilen "kriz derecini" içermektedir. Özel yasal aktler, parlamentonun tatil döneminde ortaya çıkacak olan acil durumlar için temin edilmiştir. Tabii ki tüm yasaların parlamentoda görüşülmesi gerekir ama acil durumlarda hükümet kendi karar vermelidir. Bu ise kötü bir kural, sosyal anomali ve rüşfetçiliğin ilk adımlarıdır. Parlamentonun yasama hakkında başlı başına organ olması daha iyi olurdu.

Özellikle güvenlik sisteminin iyi bir şekilde kontrol edilmesi çok önemlidir. Bugün, ekonomik küreselleşme sistemi olduğu gibi krizlerin küresel sistemi vardır. Güvenlik sistemi olanaklar dahilinde etkin bir şekilde evsahibi tarafından kontrol edilmelidir. Romanya Senatosunda sadece güvenlik strüktürlerini değil, tedarigi de kontrol etmekteyiz. Bir şey satın almak istediklerinde yönetimin bizden izin almaları gerekir. Bu sistemin parlamento düzeyinde kontrol edilmesi daha iyi ve daha normaldir. Bu ilkeye saygı gösterilmediği durumlarda demokrasi tehlikeye düşer.

Standardlar ve statüs - önümüzdeki yol

Eugen Wollfarth, Kosova'daki Almanya Misyonu Şefi

Almanya Kosova'daki gelişmeleri yakından izlemektedir. Temas Grubu üyesi olarak Almanya bir yere kadar onun bir parçasını da oluşturmaktadır. Bunu Almanya'da bugün çok sayıda Kosovalıların yaşamasına kısmen olarak bağlayabilmemiz yanı sıra bizim Avrupa'da komşu olmamızda aramızda gerekir. Bu yörede barış ve istikrarın sağlanması ülkemizdeki durumu olduğu gibi genel olarak Arupa Birliği'ni de etkileyecektir. Ekonominin büyümesini güçlendirmek, daha fazla işyerleri açmak, barış ve istikrarlığı garanti etmek ve Kosova ile Kosova etrafında yaşamakta olan tüm insanların yararına olabilecek altyapıyı ve kapasiteleri temin etme yolunda yardım etmeye hazırız.

2004 yılında Kosova Standardlarının Gerçekleştirilmesine dair Plan tasarlandığı dönemde, uluslar arası

topluluk yanı sıra GÖE'lerin önünde gayet bileşlik bir yoldun bulunduğu izlenimi vardı. Daha başlangıçta tüm ilgili taraflar çaba harcamadan sekiz standardın gerçekleştirilmesi doğrultusunda ilerlemenin kaydedilmesinin mümkün olamayacağı ayandı. Hiç kimse saptanan tüm 460 ödevin bir ya da iki yıl boyunca mükemmel bir şekilde gerçekleştirilmesini beklemiyordu, ama onun esasta gerçekleştirilmesini bekliyorlardı.

Bugün durum nedir? Bu soruya, Norveçli NATO büyükelçi Kai Eide tarafından yakında yayınlanacak olan raponda cevap verecektir. Şu anda, kendisinin Genel Sekreter Kofi Annan'a sunacağı öneriler hakkında spekülasyonların yapılmasının zamanı değildir.

Bize göre şimdiye kadar çok sayıda ilerleme kaydedilmiş bulunmaktadır, ama örnek olarak geri dönüşler alanında hala açıklar vardır. Kosova'nın gelecekteki gelişimi için önemli olan sorunlardan biri de desantralizasyondur. Bu konu Kosova Standardlarının Yerine Getirilmesi Planı'nda yer almamasına rağmen yerel idar reformu azınlıkların entegrasyonu için temel anahtar oluşturmakla birlikte çok önemlidir. Son zamanlarda yapılan bazı girişimleri biz selamladık ama bu alanda daha çok şey yapılmalıdır.

Kosova doğru bir yolda

yürümektedir ama katedilmesi gereken daha çok yol vardır. Altı yıldan çok bir dönem zarfında uluslar arası topluluk olduğu gibi GÖE'ler de hep birlikte büyük başarılar kaydettiler.

Geleceğe doğru bir bakış atalım. Geleceğimizi belileyeceğimiz kristal bir küremizin olmamasına rağmen Kosova'nın, Avrupa'nın bir parçası olduğu ayandır. Avrupa Birliği Kosova'ya yardım etmekte karardır. AB tarafından saptanan ölçütlere kıyasla Almanya her zaman standartları ön kalifiye olarak görmüştür. Öyle ki standartların gerçekleştirilmesi yolunda harcanmakta olan çabaların sürdürülmesi gerekir. Statüs müzakereleri başlasa dahi biz tüm standartların gerçekleştirilmesinde daha büyük ilerlemenin kaydedilmesi doğrultusunda çabaların sarfedilmesini isteyeceğiz.

Avrupa politik yaşamı ve görgüleri çok cesaretlendiricidir. Eğer bir kimse Fransa ya da Polonya'nın 1940'lı yıllara dönüp benim ülkem ile barışmanın sağlanmasının mümkün olup olmadığını sormuş olsaydı cevap herhalde iyimser olmazdı. Bugün biz AB çerçevesi içerisinde arkadaş ve aynı zamanda partnörüz. Bu karşılıklı güvenin elde edilmesi için uzun bir zaman gerekmektedir. Kosova ve onun komşularının bunu elde etmesi için zamana ihtiyacı vardır. İnanıyoruz ki her hangi dili konuşular konuşsunlar, Kosova, tüm insanlar için değerli bir yer olacaktır.

Kosova enstitülerinde son gelişmeler

Franklin De Vriz, AGİT Kosova Misyonu

Başkan Rugova akciğer kanserinden rahatsız olduğunu anladi

Kosova Başkanı Ibrahim Rugova, Almanya'da ABD Askeri Hastanesinde yaptırmış olduğu muayeneden sonra 3 Eylül tarihinde Priştine'ye döndü. 5 Eylül tarihinde, Dr. Rugova televizyona çıkarak "lokalleştirilmiş ciğer kanserinden" rahatsız olduğunu ve doktorlara göre onun sağlık durumunun düzeleceğine inandıklarını bildirdi. Kendisi başkan görevinden istifa edeceği ile ilgili bir işaret vermedi. Rugova'nın konuşmasından sonra GSÖT Jessen Petersen ve AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana gibi uluslar arası topluluk üyeleri Başkan ve ailesi ile bu acılarını paylaştıklarını belirtten ifadelerde bulundular.

Assembly discusses transfer of competencies in the security sector

19 Temmuz tarihine , GSÖT Søren Jessen-Petersen, Başbakan Kosumi'ye polis ve adalet alanındaki yetkilerin GÖE'ye aktarılması doğrultusunda UNMIK'in önerilerini sundu. Bu öneriler doğrultusunda, adalet ve iç işleri ile iki yeni bakanlık önümüzdeki aylar içerisinde kurulacaktır. UNMIK, GÖE'ye ek yetkilerin ikinci döneminden önce yeni bakanlıkların çalışmalarını gözetleyip değerlendirecektir. Ertesi gün Meclis güvenlik konusunda yoğun bir genel kurul toplantısı düzenledi. Meclis üyelerine UNMIK Polis Komiseri ve Kosova Polis Hizmeti temsilcisi (KPH) konuştu. 31 Ağustos tarihinde, I Sütun Şefi, Polis komiseri ve AGİT himayesi altında çalışan KPH Okulu, KPH'nin gelecekteki düzenlemeleri ve güvenlik alanında yetkilerin aktarılması sürecine ilişkin ortak bir brifing verdiler. Parlamento Grubu şefleri, Acil Yardım Komisyonu ve Aleni Hizmetler Komisyonu bu toplantıya katıldı. Tartışmaların

ana konusunu polis memurlarının yetiştirilmeleri ve atanmaları, karar getirme sürecinde belediye organlarının rolü olduğu gibi azınlıklar ile ilgili özel yetkiler oluşturmaktaydı. 12 Eylül'de, Meclis Başkanı Nexhat Daci KPH kuralları ile ilgili konsolide edilmiş olan Meclis uyarılarını I Sütun Şefine aktardı.

AGİT, yetkilerin olanaklar dahilinde ne kadar daha erken bir şekilde aktarılması ve güvenlik alanında yönetim denetlenmesinin yapılması doğrultusunda Komisyona desteğin sunulması için Meclis'in tartışmalara katılması yönünde çaba harcamıştır. AGİT'in Cenevre'de bulunan Silahlı Güçlerin Demokratik Kontrolü Merkezi ile işbirliği kurularak çeşitli wrokshop çalışmaları, yuvarlak masa toplantıları ve güvenliğin parlamento tarafından denetlenmesi alanında diğer destek etkinliklerini organize etmesi kararlaştırılmıştır. Yeni kurulmuş olan Komisyonun ya da var olan Komisyonun güvenlik sektörü için sorumlu olup olmayacağı konusunda Meclis'in karar getirmesi beklenmektedir

Meclis, Başbakana soruşturma önergesini göndere getirdi ve yasaları onayladı

25 Temmuz tarihinde düzenlenen genel kurul toplantısında, Başbakan Kosumi muhalefetin sorularını yanıtladı, bu sorular genelde rüşvetçilik ile ilgili iddalar ve bakanlıkların atanmaları ile arz ve teklif prosedürlerine ilişkindi.

Yasa tasarılarının büyük bir kısmı özellikle de ilk okunuştaki geçen Kültür Zenginliklerine değin Yasa Tasarısı ve PRT'ye değin Yasa Tasarısı temmuzda düzenlenen genel kurul toplantısında onaylandı. PRT Yasa Tasarısının bir kere daha gözden geçirilmesi için Meclis'in Aleni Hizmetler ve Medya Komisyonları tarafından sunulan isteğe karşın, PRT'ye ilişkin yasa tasarısı hakkında Başbakan Vekili Adem Salihaj açıklama yaptı.

Yerel idare reformu hızlı akıntıda

Temmuz ayının sonlarında GSÖT Pilot Projeler ile ilgili Administratif Yönelge yayımlandığında, ki bu yönelge yerel özyönetim idaresi ile ilgili yeni ünitelerin kurulması için yasal esasları saptamaktadır, yerel idare reformu konusunda bazı ilerlemeler ayan olmuştur. Administratif Yönelge, var olan beş belediye çerçevesi içerisinde beş pilot belediye biriminin (PBB) kurulmasını temin etmektedir.

12 Ağustos tarihinde, GSÖT başvekili beş Yönetim Kararını imzalayarak, beş pilot belediye biriminin Yunik, Parteş, Elezhan, Graçanica ve Mamuşa'nın teritoryel nitelendirilmesini temin ederek buna "Plan B" adını verdi. UNMIK, Başbakan Kosumi ve Temas Grubu, Sırpların bu sürece katılmaları yönünde çağırısı yaptı. Kosova Sırpları ile muhalefet partileri

bu plana karşı geldiler. Kosova Sırp Meclis üyesi bu planın Gilan yöresinde yaşamakta olan Kosova Sırplarının varlığını tehlikeye atmaktadır, dedi. PDK Genel Sekreteri bu planın, Kosova'yı "yabancı topraklarla kuşatılmış bölgeye" çevirdiğini belirtti.

23 Ağustos tarihinde SLKM Meclis Grubu, GSÖT ve Kosova Başbakanı'nın Hükümetin desantralizasyon Planını değiştirmesiyle ilgili önerileri konusunda açıklamalar yaptılar. Gračanica/Graçanicë/Graçanica ve Parteş/Partesh/ Parteş yerel liderler ile yapılan danışmalardan sonra SLKM, bu Pilot Belediye Birimlerinde Kosova Sırp orantısının artırılmasını önererek tüm Kosova'da yerel idare reformunun geliştirilmesini önerdi.

Beş belediye pilot unitesinden üçünde ilerleme kaydedildi. Ama Sırp'lara ilişkin son iki Pilot Belediye Unitesinin yapısı ve genel olarak desantralizasyon sürecinin yolu hakkındaki tartışmalar devam etmektedir. 13 Eylül tarihinde, GSÖT üç Yönetim Kararını imzalayarak Junik/Junik, Mamushë/Mamuşa/Mamuşa ve Elezhan için Geçici Meclisleri kurup ilgili Meclis üyelerini atamıştır. Parteş/Partesh/Parteş ve Gračanica/Graçanicë/Graçanica'da söz iken, Kosova Sırp liderleri "Plan C" olarak bilinen yeni bir planı GSÖT'e plan sundular. Bu plana göre Kosova Sırp çoğunluğunun yerleşmesi amacıyla Parteş/Partesh/ Parteş ve Gračanica/Graçanicë/ Graçanicaya ait olan Pilot Belediye Uniteleri sınırlarının yeniden çizilmesi önerilmekte, tüm Kosova çapında geniş bir desantralizasyon planının uygulanmasını istenmektedir. Yerel İdare bakanı Lutfi Haziri bunu kabul edilemez olarak nitelendirerek "Plan C"yi reddetti. Yerel İdare/ Administrasyon Bakanları , Lutfi Haziri Kosova için ve Zoran Lončar Sırbistan ile Karadağ, 16 Eylülde Viyana'da bir araya geldi ama sorun başarıyla sonuçlanmadı.

Muhalefet, hükümeti rüşfetç için suçluyor

Eylülün ikinci haftasında, Başbakan Kosumi ve hükümetine karşı yapılan rüşfetç suçlamaları, kendisinin istifa etmesi ve muhalefet partilerinin Kosova Meclisi'ne formal gensorunun sunulacağı ile ilgili çağrılar ağırlığını koydu. PDK, Başbakanın Türkiye'de yapmış olduğu tatilden dönmek için kullanmış olduğu özel uçak hakkında soruşturmayı başlatmak istiyor. Sn Kosumi görevini kötüye kullanmadığını, Özel Elçi Kai Eide ile görüşmesi amacıyla Kosova'ya zamanında dönmek için kendisine Enerji ve Madencilik Bakanı Ethem Çeku tarafında uçağın temin edildiğini belirtti. Muhalefete göre, Sn Kosumi'nin uçağı kullanması, resmi görevlilerin 50 Euro değerinden büyük hediyeleri kabul etmemeleri gerektiğini öngören Rüşfetçiliğe Karşı Kanununun ihlalini oluşturmaktadır.

Ambasador Kai Eide Kosova ile Belgrad'a son ziyaretini yaptı

BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi, Ambassador Kai Eide, 14 Ağustos tarihinde bölgeye üçüncü ve son ziyaretini yapmak ereğiyle Priştine'ye geldi. Ambassador Eide zamanının büyük bir kısmını Priştine'de geçirecek suç ve rüşvet, etnik ilişkiler ve desantralizasyon konusunda ilerlemenin kaydedilmesi konularına odaklandı. Belgrad'ta Sayın Eide Sırbistan başkanı, Sırbistan Başbakanı ve Dış İşleri Başkanı ile olduğu gibi yeni seçilmiş olan Kosova Koordinasyon Merkezi Koordinatörü Sanda Rašković-Ivić ile görüştü. Sn Eide'nin olguları bulma misyonu Kosova'nın demokratizasyon süreci ile ilgili hazırlayacak olan raporu için kullanılacaktır.

Kosova Forumunun geleceği

Statüs müzakerelerinden önce Kosova liderleri arasında konsensüsün güçlenmesi amacıyla GSÖT girişimiyle kurulan Kosova Forumu, üçüncü toplantısını 21 Temmuz tarihinde gerçekleştirdi. Katılımcılar, Forum Sekreterliğinin gelecekteki status süreci ile ilgili hazırlıkların yapılması ve bu müzakerelerde görüşülecek olan potansiel konulara ilişkin beş Çalışma Grubunun kurulması ile ilgili öneri tasarılarını onayladılar: Anayasal/Adli, Ekonomik, Azınlık konuları, Kültür Zenginlikleri ve Kayıp kişiler/Savaş tazminatları.

Kosova Forumu Skreterliği, 27 Temmuz tarihinde bir araya gelerek statüs hazırlıklarını, Kosova Forumunun ilerideki toplantısının gündemi ve Kosova'da güvenlik durumu konularını ele aldı. Parti temsilcileri Kosova Forumunun önceden yapılmış olan toplantısında uzlaşmaya varıldığı gibi Çalışma Grubunun beş uzmanı için Yönetmelik tasarısı konusunu çözüme bağladı. Onlar, aynı zamanda, Çalışma Grubuna katılacak yerel ve uluslar arası üyeler listesini hazırlamayı kararlaştırdılar.

Ağustos ayı süresince Kosova Forumunun geleceği belirsiz olmuştu. Başkan Rugova'nın hastalığı yüzünden ya da Başbakan Kosumi'nin toplantıya katılmaması yüzünden Forumun üç toplantısı yapılmadı. Başbakan, statüs hazırlıklarının başlatılmasına değin Forumu kıyasla Hükümet çerçevesi içerisinde çalışma gruplarının kurulmasını önerdi. Başkan, Zeri gazetesi editörü Blerim Şala'nın çalışma grupları koordinatörü olarak atanmasını önerdi.

13 Eylül tarihinde Başkan Rugova Kosova Meclisi'nin statüs hazırlıkları ile ilgili bu öneriyi desteklemesine ilişkin bir deklasyon yayınladı.: Sn Şala koordinator olarak Çalışma grupları Forumunu denetleyerek "ekip birliğinden" sorumlu olacaktır. Forum, Kosova Başkanı İbrahim Rugova, Meclis Başkanı Daci, Başbakan Kosumi ve iki muhalefet lideri Hashim Thaci (PDK) ve Veton Surroi'den (ORA) oluşuyorr. Sn Rugova aynı zamanda ilerideki statjs müzakerelerinde bu ekibin Kosova delegasyonunun bir parçası olmasını önerdi. GSÖT, Başkanın bu önerisini kabul ederek Kosova Arnavut partilerinin consensus sa[layip hep birlikte ileriye doğru gitmelerini selamladı. Kosovalı diğer toplulukların hiçbir temsilcisi "birlik ekibine" dahil edilmedi.

Meclis Komisyonu, Genel Denetleyisi Ofisi ile temasa geçti

Bütçe ve Finansı Komisyonu Başkanı Sn Naser Osmani'nin çağırısı üzere, Genel Denetleyici ofisi yetkileriyle 13 Eylül tarihinde ilk toplantı düzenlendi. Genel Denetleyisi Ofisi uluslar arası ve yerel temsilcileri, bu Ofisin temel görevleri ve denetleyicilerin nasıl hazırlandıkları konularında bilgi verdiler. Onlar, Kosova Konsolide Bütçesinin 2002 ve 2003 yıllarına ait revizyonu ile ilgili açıklamalarda bulundular; www.audit-kosovo.org web sitesine bakınız. Toplantıda belirtildiğine göre, 2006 yılına ait olan Kosova Konsolide Bütçesi ile ilgili taslak Ekonomik ve Fiskal Konseyi'nde görüşülmek için hazır olduğu zaman aynısı Bütçe ve Finansı Komisyonu, tarafından görüşülebilecektir (Ekim ayının sonu).

Bu arada Meclis Başkanlığı üyesi, ORA temsilcisi Sn. Gazmend Muhaxheri, Meclisin bu yıla ait olan harcamaları konusunda kararların nasıl alındığı ile ilgili ayan açıklamayı istedi. Yasal evraklara ulaşım çizgisinde son yıllar içerisinde Meclisin finansı masrafları ile ilgili tüm ilgili evrakları gözden geçirilmesini isteyerek, Girmide Administratif – Protokol Merkezinin yapılması için kararın nasıl alındığına dair bilgi istedi.

Hukuk Komisyonu parlamento soruşturmalarına dair yasayı hazırlıyor

Yasa, Hukuk ve Anayasa Çerçeve Konuları Komisyonu, 11 Nisan tarihinde düzenlemiş olduğu toplantısında, parlamento soruşturması komisyonunun kurulmasına değin hazırlıkları başlatma girişiminde bulunmayı kararlaştırdı. Meclisin bu alandaki yasayı kabul etmesi için yetkili olup

olmadığı UNMIK Yasal Ofisi ile yapılmış olan danışmalardan sonra açıklanarak adli ve polis alanlarında yetkilerin aktarılması göz önünde bulundurulduktan sonra açıklandı. 27 Haziran 2005 tarihinde yapılan toplantısında Hukuk Komisyonu, 3 Komisyon üyesi ve 13 uzmandan oluşan yasa tasarısının hazırlanması için çalışma grubunun kurulmasını kararlaştırdı. 18 Temmuz tarihinde düzenlenen kurucu toplantıda, çalışma grubu, soruşturma komisyonunun kurulmasına dair yasa tasarısının hazırlanması ile ilgili çalışma ilkeleri üstünde fikir değiş tokuşunda bulundu. Çalışma grubu, AGİT tarafından kurulan 'Yasa kalitesinin artırılması' Projesi hukuk uzmanı Sn. Virtyt Ibrahimaga 2005 yılı Eylül ayına kadar ilk tasarımı hazırlaması görevi ile görevlendirildi.

Meclis, Nena Terezaya - Ana Teresa'ya saygıda bulundu

5 Eylül 2005 tarihinde Kosova Meclisi, Ana Teresa'nın (Gonxhe Bojaxhiu) azizlik derecesine çıkartılması ile ilgili bir toplantı tertipleledi. Bu tören toplantısına GSÖT Soren Jessen-Petersen, Sanat ve Bilim Akademisi Başkanı Rexhep Ismajli, Kosova Katolik Bishopu Mark Sopi, KFOR Komutanı Giuseppe Valotto, Diplomatik ofis temsilcileri ve Priştine Üniversitesi temsilcileri katıldı. Ana Teresa'nına biyografisini iyi bilenlerden biri olan Dom Lush Gjergi Ana Terasa'nın 8. ölüm yıldönümü dolayısıyla düzenlenen Meclis toplantısında özel bir konuşmada bulundu.

Meclis, Savaş gazileri ve sivil kurbanlara değin yasa konusunda devam kararı aldı

Son aylar içerisinde Kosova Kurtuluş Ordusu (UÇK) gazileri, savaşta kurban gidenlerin aile üyeleri ve sivil kurbanların haklarına değin Yasa tasarısı, son aylarda yoğun tartışmaların konusunu olmuştu. 26 Ocak 2005 tarihinde, Meclis, ikinci okunuştan sonra parlamento gruplarının ve Hükümetin sözü geçen yasa tasarısı hakkındaki politik görüşlerini uymlaştırması koşuluyla bu yasa tasarısını ilk okunuştta onaylamayı

kararlaştırdı. 22 Temmuz tarihinde Bakanlar Kuruluna gönderilen mektupta, UNMIK, hükümetin bu yasa tasarısını Meclis prosedürlerinden çekmesi, onu yeniden hükümet içinde görüşmesi ve UNMIK tarafından belirlendiği üzere var olan boşlukları ve yasal meseleleri ortadan kaldırmasını istedi. Ağustos ayının sonunda, Meclis Çalışma ve Sosyal Güvence Komisyonu bazı bileşik konular üzere hala ortak anlaşmaya varılmadığını belirtti. 2 Eylül tarihinde tüm parlamento grupları başkanları ile yapılan danışmalardan sonra, Komisyon 15 Eylül tarihinde yapılan ortak toplantıda, Parlamento Gruplarının tüm başkanları ve Çalışma ile Sosyal Güvence Bakanı ile görüştü. Bu yasa tasarısının sıralı bir prosedürden geçip onun bir an önce genel kurul toplantısında kabul edilmesi kararlaştırıldı. Yasa tasarısının çok hassas bir konuyu kapsaması göz önünde bulundurularak, UNMIK de dahil olmak üzere tüm ilgili taraflardan verilen uyarıların göz önünde bulundurulması şarttır, denildi. Bu yasanın gerçekleştirilmesi 7.3 milyon Euroya mal olacaktır.

Priştine Üniversitesi krizi çözümlendi

Priştine Üniversitesi (PÜ) liderlerine ilişkin olan kriz 26 Temmuz tarihinde Eğitim, Bilim, ve Teknoloji Bakanı Agim Veliu tarafından yayınlanan Administratif Direktif ile çözümlendi. Administratif Direktif ile Priştine Üniversitesinin 1 Aralık 2004 tarihindeki gerçekleşmesi sürecine dönerek Rektörün seçilmesi ve İdare Kurulunun kurulması ile ilgili seçimlerin yapılması gereği öne sürüldü. Kanuna aykırı olarak seçilmiş olan Rektör, Professor Bajrami, kendisini desteklemek için PÜ Öğrenciler Birliği tarafından örgütlenen gösterilere rağmen birkaç gün sonra istifa etti. Yayınlanan bildiriye, UNMIK, Priştine Üniversitesinde yasal bir idarenin kurulması doğrultusunda Kosova Hükümetinin girişimini selamlayarak kendisinin Anayasal Çerçeveye uyumlu olarak yetkilerini kullandığını altını çizdi.

Kosova bakanları Belgrad bakanlarıyla görüştü

16 Eylül tarihinde, GÖE Yerel İdare Bakanı Lütfi Haziri ve Sırbistan Devlet Administrasyonu ve Yerel Özyönetim Bakanı Zoran Lonçar başta olmak üzere Priştine ve Belgrad delegasyonları Viyana'da görüştüler. Kosova Sırbıları Belgrad delegasyonu oluşumunda yer aldı. Toplantıda, desantalizasyon konuları, geri dönüşlere değin protokol ve kadastro verileri ile ilgili konular ele alındı. Her iki taraf, yeniden görüşmek için hazır olduklarını belirttiler. Toplantı, BM Genel Sekreterine raporun sunmazdan önce kapsamlı bir değerlendirme yapmakla görevli BM özel temsilcisi tarafından örgütlendi.

23 Eylül tarihinde, GÖE Kültür Bakanı Astrit Haraqija, ve Sırbistan Kültür Bakanı Dragan Kojadinović, Belgrad'ta görüştüler. Bu ziyaret GÖE'li bir bakanının Sırbistan'a yapmış olduğu ilk resmi ziyareti oluşturmaktaydı. Bakanlar 2004 yılının Mart ayında hasar gören Sırbistan Ortodoks kiliselerinin onarımında ilerlemenin kaydedildiğini belirttiler. Her iki

bakan evakların geri çevrilmesi, sanat olgularının, arkeolojik konuların ve genel kültür alışverişinin yapılması konusunda çalışma gruplarını kuracak olan kültür koordinatörlerin atanmaları konusunda uzlaştılar. Bakan Kojadinović, yakın bir gelecekte bu toplantının devamı olacak bir toplantının yapılması için Bakan Haraqija'nın çağrısını kabul etti.

Ana muhalefet partisi PDK, Kosova Meclisi'nin onaylamasından önce bu gibi inter –bakanlık toplantılarının yapılmasını reddetti.

Meclis, status görüşmelerinde "Birlik ekibi"ni destekledi

28 Eylül 2005 tarihinde düzenlenen toplantısında Kosova Meclisi, Kosova'nın gelecekteki statüsü ile ilgili görüşmelere katılacak olan 'Birlik ekibin' kurulmasına değin öneriyi destekledi. (yukarıdaki metne bakınız). LDK, PDK, AAK, ORA ve 6+ Parlamento grupları başkanları Kosova politik partilerinin birleşerek status müzakereleri ile ilgili ortak bir yaklaşımı geliştirmeleri gereksinimini vurguladılar. Meclis üyelerinin büyük bir kısmı önerilen ekibe Evet oyu verdi bu öneriyi hiç kimse karşı gelmedi.. Başkan Rugova'nın girişimini selamlayan Veton Surroi (ORA) Birlik Ekibinin, çalışma Grubları yapısını desteklemesini önererek Meclis'in diğer bir genel kurul toplantısında çalışma gruplarını ve müzakere platformunu desteklemelerini önerdi. Daha küçük politik parti temsilcileri danışmalara katılmadıklarını protesto ettiler.

Kosova Meclisi

Yasa yapma-Legislation I (2001-2004) – Kosova Meclisi tarafından geçen ve kabul edilen yasalar ile ilgili deliller

No	Yasa Adı	Sponsor	Yasa No	Onaylama tarihi	Kural No. GSÖT tarafından ilan edilen tarih
1.	Temel emekli maaşları düzeyinin saptanmasına değin metod	Kosova Hükümeti	2002/1	04.07.2002	2002/15 26.07.2002
2.	İlk ve Orta Eğitime değin Yasa	-/-	2002/2	25.07.2002	2002/19 31.10.2002
3.	Yüksek Eğitime değin Yasa	-/-	2002/3	25.07.2002	2003/14 12.05.2003
4.	İpotek-Mortgageye ait Yasa	-/-	2002/4	17.10.2002	2002/21 20.12.2002
5.	Taşınılmaz Mülk Hakları Kayıtlarına ait Yasa	-/-	2002/5	17.10.2002	2002/22 20.12.2002
6.	Dış Ticaret Etkinliklerine değin Yasa	-/-	2002/6	08.05.2003	2003/15 12.05.2003
7.	Telekomunikasyona değin Yasa	-/-	2002/7	08.05.2003	2003/16 12.05.2003
8.	Çevre Korunumuna değin Yasa	-/-	2002/8	16.01.2003	2003/9 15.04.2003
9.	İş Müfettişliğine değin Yasa	-/-	2002/9	19.12.2002	2003/4 21.02.2003
10.	Aleni finansi ve sorumluluğu Yasası	-/-	2003/2	08.05.2003	2003/17 12.05.2003
11.	Kosova'da ormançılık Yasası	-/-	2003/3	13.02.2003	2003/6 20.03.2003
12.	Tasfiyeye değin ve Yasal Bireylerin iflastan sonra reorganizasyonun ait Yasa	-/-	2003/4	13.03.2003	2003/7 14.04.2003
13.	Kosova'da tohumlara değin Yasa	-/-	2003/5	20.03.2003	2003/10 15.04.2003
14.	Kütüphanelere değin Yasa	-/-	2003/6	04.04.2003	2003/19 23.06.2003
15.	Arşiv Malzemesi ve Arşivlere değin Yasa	-/-	2003/7	17.04.2003	2003/20 23.06.2003
16.	Taşınılmaz Mülke Vergininin saptanmasına değin Yasa	-/-	2003/8	17.04.2003	UNMIK Kuralı 2003/29 05.09.2003
17.	Çiftçi Kooperatiflerine değin Yasa	-/-	2003/9	15.05.2003	2003/21 23.06.2003
18.	Sunii Gübreye değin Yasa	-/-	2003/10	22.05.2003	2003/22 23.06.2003
19.	Yollara değin Yasa	-/-	2003/11	29.05.2003	2003/24 27.06.2003
20.	Resmi Belgelere giriş Yasası	-/-	2003/12	26.06.2003	2003/32 06.11.2003
21.	Değişmelere ve Yasada eklerin yapılmasına değin Yasa 2002/5	-/-	2003/13	26.06.2003	2003/27 18.08.2003
22.	Uzaysal Planlama Yasası	-/-	2003/14	03.07.2003	2003/30 10.09.2003
23.	Kosova'da Sosyal Yardım planına değin Yasa	-/-	2003/15	11.07.2003	2003/28 18.08.2003
24.	Kosova'da nüfus, Hane Halkı ve Ev konusuna değin Yasa	-/-	2003/16	11.07.2003	2004/53 13.12.2004
25.	Kosova'da Kamuoyunun tedariğine değin Yasa	-/-	2003/17	15.01.2004	2004/3 09.02.2004
26.	Posta Hizmetlerine değin Yasa	-/-	2003/18	09.10.2003	2003/37 17.12.2003
27.	İşyerinde güvenlik, işçilerin sağlık korunumuna değin Yasa	-/-	2003/19	09.10.2003	2003/33 06.11.2003
28.	Pesticidlere değin Yasa	-/-	2003/20	16.10.2003	2003/35 08.12.2003
29.	Yasada değişikliklerin ve eklerin yapılmasına değin Yasa 2003/2	-/-	2003/21	23.10.2003	2003/38 17.12.2003
30.	Kosova Saniter Müfettişliğine değin Yasa	-/-	2003/22	06.11.2003	2003/39 17.12.2003
31.	Engelliler emekli maaşına değin Yasa	-/-	2003/23	06.11.2003	2003/40 17.12.2003
32.	Spora değin Yasa	-/-	2003/24	20.11.2003	2004/26 28.07.2004
33.	Kadastro Yasası	-/-	2003/25	04.12.2003	2004/4 18.02.2004
34.	Tıbbii araçlar ve gereçler Yasası	-/-	2003/26	04.12.2003	2004/23 07.07.2004
35.	Kosova'nın 2004 yılına ait yıllık bütçesine değin Yasa	-/-	2003/27	22.12.2003	UNMIK Kuralı 2003/41 31.12.2003
36.	Ulaşımına değin Yasa	-/-	2004/1	24.03.2005	2005/23 09.05.2005
37.	Kosova'da cinsiyet eşitliğine değin Yasa	Assembly	2004/2	19.02.2004	2004/18 07.06.2004

No	Yasa Adı	Sponsor	Yasa No	Onaylama tarihi	Kural No. GSÖT tarafından ilan edilen tarih
38.	Ayrımcılığa değin Yasa	Kosova Hükümeti	2004/3	19.02.2004	2004/32 20.08.2004
39.	Kosova Sağlık Yasası	-/-	2004/4	19.02.2004	2004/31 20.08.2004
40.	Lahey Mahkemesi ile işbirliğinin yapılmasına değin Yasa	-/-		19.02.2004	SRSG + Motion
41.	Benzin ve benzin ürünleri üretimine değin Yasa	-/-	2004/5	22.04.2005	2005/22 07.05.2005
42.	Tehlikeli Maddelerin taşınmasına değin Yasa	-/-	2004/6	01.04.2004	2004/17 05.06.2004
43.	Ticaret Odasına değin Yasa	-/-	2004/7	20.05.2005	2005/30 02.06.2005
44.	Enerjiye değin Yasa	-/-	2004/8	29.04.2004	2004/21 30.06.2004
45.	Enerji düzenleyicisine değin Yasa	-/-	2004/9	29.04.2004	2004/20 30.06.2004
46.	Elektriğe değin Yasa	-/-	2004/10	29.04.2004	2004/22 30.06.2004
47.	Birimlerin ölçümüne değin Yasa	-/-	2004/11	29.04.2004	2004/14 28.05.2004
48.	Standardlaşmaya değin Yasa	-/-	2004/12	29.04.2004	2004/15 28.05.2004
49.	Ekinlere değin Yasa	-/-	2004/13	29.04.2004	2004/16 28.05.2004
50.	Uluslar arası Finans Analizlerine değin Yasa	-/-	2004/14	06.05.2004	2004/30 09.08.2004
51.	İnşaatla değin Yasa	-/-	2004/15	27.05.2004	2004/37 14.10.2004
52.	Otel ve Turistik etkinliklere değin Yasa	-/-	2004/16	27.05.2004	2005/6 03.02.2005
53.	Tüketicilerin korunmalarına değin Yasa	-/-	2004/17	16.06.2004	2004/42 19.10.2004
54.	Dış Ticarete değin Yasa	-/-	2004/18	16.06.2004	2004/43 20.10.2004
55.	Kosova Bilim ve Sanat Akademisine değin Yasa	Kosova Meclisi	2004/19	16.06.2004	2004/25 28.07.2004
56.	Kosova'da bireysel gelirlerin vergilendirilmesine değin Yasa	Kosova Hükümeti	2004/20	16.06.2004	UNMIK Kuralı. 2004/52 04.12.2004
57.	Hayvancılığa değin Yasa	-/-	2004/21	16.06.2004	2004/28 30.07.2004
58.	Sinematografiye değin Yasa	-/-	2004/22	08.07.2004	2004/38 14.10.2004
59.	Kosova'da kazanç vergilerine değin Yasa	-/-	2004/23	08.07.2004	UNMIK Kuralı 2004/51 04.12.2004
60.	Su Yasası	-/-	2004/24	08.07.2004	2004/41 14.10.2004
61.	Görevlere değin Yasa	-/-	2004/25	28.07.2004	
62.	Kosova'da mirasa değin Yasa	Kosova Hükümeti	2004/26	28.07.2004	2005/7 04.02.2005
63.	Bağışlara değin Yasa	-/-	2004/27	28.07.2004	
64.	Değerli metal ürünlerine değin Yasa	-/-	2004/28	28.07.2004	2004/33 24.08.2004
65.	Ormancılığa değin 2003/3 sayılı Yasada Değişikliklerin ve Eklerin yapılmasına değin Yasa	Kosova Meclisi	2004/29	28.07.2004	2004/40 14.10.2004
66.	Hava Korunumuna değin Yasa	Kosova Hükümeti	2004/30	28.07.2004	2004/48 25.11.2004
67.	Kosova'nın Gerçek Haklara değin Yasa	-/-	2004/31	08.09.2004	
68.	Kosova Ailelerine değin Yasa	-/-	2004/32	08.09.2004	
69.	Çiftlik Hayvanlarının üretimine değin Yasa	-/-	2004/33	08.09.2004	2004/39 14.10.2004
70.	Rüşvetçiliğin Bastırılmasına değin Yasa	-/-	2004/34	22.04.2005	2005/26 12.05.2005
71.	Şans Oyunlarına değin Yasa	-/-	2004/35	08.09.2004	2005/5 03.02.2005
72.	Yarışmaya değin Yasa	-/-	2004/36	08.09.2004	2004/44 29.10.2004
73.	Kosova'da Eğitimin Kontrol edilmesine değin Yasa	-/-	2004/37	08.09.2004	2004/55 17.12.2004
74.	Sağlık Korunumunda yurttaşların hakları ve sorumluluklarına değin Yasa	-/-	2004/38	08.09.2004	2004/47 19.11.2004
75.	"Adem Jashari" Anı kompleksinin duyurulmasına değin Yasa	Kosova Meclisi	2004/39	08.09.2004	
76.	Avukat odasına değin yasa	-/-	2004/40	08.09.2004	

No	Yasa Adı	Sponsör	Yasa No	Onaylama tarihi	Kural No. GSÖT tarafından ilan edilen tarih
78.	Bilimsel Araştırma Etkinliklerine değin Yasa	-/-	2004/42	27.09.2004	2005/8 23.02.2005
79.	Aleni Toplanmalara değin Yasa	-/-	2004/43	27.09.2004	
80.	El sanatlarına değin Yasa	-/-	2004/44	27.09.2004	2005/37 22.07.2005
81.	Kopya Yapma ve buna bağlı olan haklara değin Yasa	-/-	2004/45	27.09.2004	
82.	Sivil Kayıtlara değin Yasa	-/-	2004/46	27.09.2004	2005/21 07.05.2005
83.	Kosova Resmi Gazetesine değin Yasa	-/-	2004/47	27.09.2004	2005/25 12.05.2005
84.	Vergi Administrasyonuna ve Prosedürlerine değin Yasa	-/-	2004/48	27.09.2004	2005/17 09.04.2005
85.	Patent Yasası	-/-	2004/49	27.09.2004	2004/56 21.12.2004
86.	Sağlıkta Özel çalışmaların yapılmasına değin Yasa	-/-	2004/50	27.09.2004	2005/1 13.01.2005

Kodlar

No	Kodların adları	Sponsör	Kural No'su ve GSÖT tarafından ilan edilen tarih
1.	Kosova'nın Geçici Suç Kodu	UNMIK	2003/25 dt.06.07.2003- amend. 2004/19
2.	Kosova Gecici Suç Prosedürler Kodu	-/-	2003/26 dt.06.07.2003
3.	Kosova Gümrük Kodu	-/-	2004/1 dt.30.01.2004
4.	Kosova'nın Gençlere ait olan Hak-Adalet Kodu	-/-	2004/8 dt.20.04.2004
5.	Ceza sanksiyonlarının yerine getirilmesine değin Yasa	-/-	2004/46 19.11.2004

Yasa yapma II (2004-2007) –Kosova Meclisi tarafında geçen ve onaylanan Yasalar dellileri

No	Yasa Adı	Sponsör	Yasa No	Onaylama tarihi	Kural No. GSÖT tarafından ilan edilen tarih
1.	Kosova'nın 2005 Yıllık Bütçesine değin Yasa	Kosova Hükümeti	02/L-13	23.02.200	As UNMIK Reg. n 2005/12 01.03.2005
2.	Yasada Değişikliklerin ve Eklerin yapılmasına değin Yasa 2003/2	-/-	02/L-16	23.02.2005	2005/27 17.05.2005
3.	şaraba değin Yasa	-/-	02/L-8	23.02.2005	
4.	STÖ'ne katılma özgürlüğüne değin Yasa	-/-	02/L-6	23.02.2005	
5.	Pazar Müfettişliğinin yapılmasına değin Yasa	-/-	02/L-1	23.03.2005	2005/29 31.05.2005
6.	Küçük ve Orta Yatırımların Desteklenmesine değin Yasa	-/-	02/L-5	23.03.2005	
7.	Tarımsal Alanların Sulandırılmasına değin Yasa	-/-	02/L-9	23.03.2005	
8.	Hayvancılığa değin Yasa	-/-	02/L-10	23.03.2005	2005/24 09.05.2005
9.	Tiyatroya değin Yasa	-/-	02/L-12	23.03.2005	2005/31 08.06.2005
10.	İnşaat Ürünlerine değin Yasa	-/-	02/L-14	23.03.2005	2005/28 17.05.2005
11.	Doğal Konzervasyona değin Yasa	-/-	02/L-18	23.03.2005	
12.	Bağımsız Medya Komisyonuna değin Yasa	-/-	02/L-15	21.04.2005	2005/34 08.07.2005
13.	Sosyal ve Aile Hizmetlerine değin Yasa	-/-	02/L-17	21.04.2005	
14.	Ürünlerin genel olarak sigorta edilmesine değin Yasa	-/-	02/L-21	20.05.2005	
15.	Ürünlere ait olan teknik istemler ve rahatlığın değerlendirilmesine değin Yasa	-/-	02/L-20	24.06.2005	2005/36 21.07.2005
16.	Tarımsal alanlara değin Yasa	-/-	02/L-26	24.06.2005	
17.	Toplum Hizmetlerinin Bilgilendirilmelerine değin Yasa	-/-	02/L-23	22.07.2005	
18.	Yetişkinlerin Eğitimine değin Yasa	-/-	02/L-24	22.07.2005	
19.	Administratif Prosedürlere değin Yasa	-/-	02/L-28	22.07.2005	
20.	öplere değin Yasa	-/-	02/L-30	22.07.2005	

İşlemleri görülmekte olan Yasa Tasarıları

No	Yasa Tasarısının adı	Sponsor	Kabul edildiği tarih	Milletvekillerine verildiği tarih	İlk Okunuş	İkinci Okunuş
1.	KKS' na katılanların haklarına değin Yasa	Kosova Hükümeti	28.12.2004	29.12.2004	26.01.2005	
2.	Aleni Savcılar ofislerine değin Yasa	-/-	28.12.2004	29.12.2004	26.01.2005	
3.	Şahitlerin Korunmalarına değin Yasa	-/-	29.12.2004	29.12.2004	26.01.2005	
4.	Sağlık Sigortalarına değin Yasa	-/-	29.12.2004	30.12.2004	27.01.2005	
5.	Konutlara değin Yasa	-/-	02.02.2005	03.02.2005	23.02.2005	
6.	Kosova Yasa Hazırlama Enstitüsünün kurulmasına değin Yasa	-/-	15.03.2005	15.03.2005	22.04.2005	
7.	Mahkeme Ücretlerine değin Yasa	-/-	21.03.2005	21.03.2005	Ertelendi	
8.	Dini Toplulukların dini Özgürlükleri ve yasal statüsüne değin Yasa	-/-	21.04.2005	22.04.2005	20.05.2005	
9.	Yabancı Yatırımların yapılmasına değin Yasa	-/-	05.05.2005	05.05.2005	24.06.2005	
10.	Metorolojiye değin Yasa	-/-	06.05.2005	09.05.2005	24.06.2005	
11.	Adli tıba değin Yasa	-/-	16.05.2005	17.05.2005	Ertelendi	
12.	Tütüncülüğe değin Yasa	-/-	16.05.2005	17.05.2005	24.06.2005	
13.	Dillerin Kullanımına değin Yasa	-/-	18.05.2005	18.05.2005	24.06.2005	
14.	Sağlık Müfettişliğine değin Yasa	-/-	25.05.2005	25.05.2005	24.06.2005	
15.	Protestoların yapılmasına değin Yasa	-/-	31.05.2005	31.05.2005	24.06.2005	
16.	Avukat Kurulunun İncelenmesine değin Yasa	-/-	07.06.2005	07.06.2005	25.07.2005	
17.	Yangınlardan Korunmaya değin Yasa	-/-	09.06.2005	09.06.2005	25.07.2005	
18.	Meslek okulu Eğitimine değin Yasa	-/-	09.06.2005	09.06.2005	25.07.2005	
19.	Akreditasyona değin Yasa	-/-	09.06.2005	09.06.2005	25.07.2005	
20.	İmtiyazların ödüllendirilmesi sürecine değin Yasa	Kosova Meclisi	10.06.2005	10.06.2005	24.06.2005	
21.	Endüstri Dizaynına değin Yasa	Kosova Hükümeti	15.06.2005	17.06.2005	25.07.2005	
22.	Kosova Kültür Zenginliklerine değin Yasa	-/-	29.06.2005	30.06.2005	25.07.2005	
23.	PRT' na değin Yasa	-/-	29.06.2005	30.06.2005	25.07.2005	
24.	İcra Prosedürüne değin Yasa	-/-	05.07.2005	08.07.2005		
25.	Merkezi Isıtmaya değin Yasa	Kosova Meclisi	06.07.2005	06.07.2005	25.07.2005	
26.	Acil İlaç Hizmetlerine değin Yasa	Kosova Hükümeti	22.07.2005	22.07.2005		
27.	Etkinliklerin ve Kitapların Yayınlanmasına değin Yasa	-/-	27.07.2005	28.07.2005		
28.	Okul Öncesine değin Yasa	-/-	27.07.2005	28.07.2005		
29.	Ava değin Yasa	-/-	03.08.2005	03.08.2005		
30.	Piyasalara değin Yasa	-/-	16.08.2005	18.08.2005		
31.	Madenlere değin Yasa	-/-	18.08.2005	19.08.2005		
32.	Besinlere değin Yasa		14.09.2005	15.09.2005		

İlan edilmiş olan yasalar bu web sayfasında bulunabilir: www.assemblyofkosovo.org ve www.unmikonline.org

Defrim Krasniqi, Kıdemli Yasal Memuru, Yasal ve prosedürel yardım Departmanı- Kosova Meclisi-tarafından hazırlanmıştır.

19.09.2005 Priştine

“Hükümete güvenmemek benim görevimdir”

Edita Bučaj ve Blerim Vela, AGIT Kosova Misyonu

ASI: Sn Osmani, Parlamento denetiminde komisyonunuzun rolü nedir?

N. Osmani: Bütçe ve Finansi Komisyonu'nun görevi hükümet masraflarını kontrol edip bu konuda Meclis'e bilgi vermektir. Bütçe ve Finansi komisyonu aynı zamanda Kosova Konsolide Bütçesinin yıllık, dönem raporları ve yenileştirilmiş finansi verilerinin kontrol edilmesi için de sorumludur. Bununla birlikte geçici enstitüler bütçesine bağlı olan Başkanlık, Meclis, hükümet ve diğer enstitülerin bütçelerini de kontrol etmektedir.

Zaman zaman Hazine ve Finansi ile Ekonomi Bakanı vasıtasıyla maliye dairesinden 3, 6, 9 veya 12 ayı kapsayan dönem raporlarını almaktayız. Tüm bu raporlar komisyonda görüşülür. Onları inceledikten sonra ve işledikten sonra gündem sırasına alınmak üzere öneri ile birlikte Başkanlığa göndermekteyiz. Şu anda bir yıllık raporu hazırlayarak Parlatonun tüm milletvekillerine bir

analiz gönderdik. Gündem sırasında da gördüğümüz gibi Başkanlığın bunu ilerideki toplantılarının birinde gündeme almalarını istedik. Kamu Araçların Kullanılması Yasası, bütçenin dönemsel masraflarında daha büyük bir şeffaflığı sağlamaktadır.

ASI: Bu raporlarda ihlaller veya kötüye kullanmalara rastladınız mı?

N. Osmani: Evet, yasa ile öngörülenler ile ilgili bakanlıktan gelen açıklama ve gerekçeler arasında uyumun olmadığı bazı örnekler geçmişte rastlandı. Burada temel yıllık masraflar söz konusudur. Bakandan bunun neden ileri geldiğini sorduk ve komisyonun her üyesine Bakanlıktan yazılı cevap geldi. Diğer durumlarda raporun sunulması hakkında bazı uyarılar vardı, çünkü tüm milletvekilleri ekonomi uzmanı değildir ve onların gerektiği gibi açıklanması yapılmazsa milletvekilleri raporu anlayamaz.

ASI: Hükümeti nasıl sorumlu tutabilirsiniz?

N. Osmani: Hükümetin kontrol edilmesinin tek yolu raporlar ya da Genel Denetimci Ofisi' dir. Bu enstitü kendi kontrollerini bağımsız olarak yapmaktadır. Bu enstitüye ait olan yasanın düzeltilmesininmi istedim. Böylece Meclis ile Genel Denetleyiçi arasında daha iyi bir bağ kurulabilir. Bu, bizim signallerimize göre interaksyonu sağlayacak ve onların çalışmaları ile ilgili Meclise rapor sunmamızı

temin edecektir. Çünkü onlar GSÖT'e rapor sunar. Ve şu anda onların Başkanı, Başbakanı veya Gümrüğü kontrol etmelerini öneremeyiz.

ASI: Gözetimde söz iken bazı iş akadaşlarımız bakanlıklara inandıklarını ve onların sunmuş oldukları raporlara karşı itirazları olmadığını söylüyorlar.

N. Osmani: Hayır ben onlara inanmıyorum. Bazı konularda onlara inanabilirim ama finansi konularında her zaman yedekli davranmamız gerekir; aksi halde orada mantık yoktur. Diğer sözlerle görevimizi yerine getirirken ben bakanların muhalifi olarak kendimi adederim. Ve onlara inanmak istemiyorum. Her zaman şüpheliyimdir.

ASI: Toplu Sözleşme konusunda Hükümetten sorumluluk istemede yetersiz kaldığınızın bir örneği olarak görülebilir mi?

N. Osmani: Sözleşme ve grev ile tehdit etme konusunda Sendikalar ile Hükümet arasında son süreçte ben aracılık rolünü yaptım. Onun kısmen uygulanması konusunda uzlaşmaya vardık. Önerilen bu sözleşmenin kimin tarafından imzalandığı konusunda bilgim yok. Belki de buna bütçenin saptanmasındaki yeni değişiklik neden olmuştur. Çünkü eskiden bizim verilen sözlerle dolu olan bir bütçemiz vardı : ne kadar daha çok imzala, ödeyebileceğin zaman ödersin. Şimdi ise işlemler peşin paraya göre yapılıyor. Sadece elinizde olanı harcaabilirsiniz. Gelecek

yıla ait bütçeye para transfer edilmeyecek. Bütçe yılı sıfırla başlamakta ve 70 milyon Euro civarında olması gerken bu sözleşmeden kaynaklanan gideri Kosova bütçesi kaldıramaz. Bu konuda biz uyarılarımızı zamanında yaptık. Aynı zamanda İMF'den de zamanında uyarılar gelmişti.

Şimdi gerçekleştirmek istenen Toplu Sözleşme de eski bir anlaşmanın sonucudur. Fakat bütçeden büyük azaltmalara gidildiği bir dönemde onun gerçekleşmesi talebi denk düşmektedir. Bütçeden yararlanan örgütlerin kendi görevlerini normal bir şekilde yapmaları amacıyla kendilerine asgari derecede araç temin etmekte bile güçlüklerle karşılaşmaktayız. Belediyelerin bulunduğu durumun farkındasınız herhalde.

ASI: Geçen yıla ait bütçe yasasından memnun musunuz, ve örnek olarak ne kadar bir miktar aracı maaşlar için ayrılması gerektiği ile ilgili sınırların saptanmasıyla gelecek yıla ait olan bütçe yasasına herhangi bir değişiklik olacak mı?

N. Osmani: Biz orta-vadeli bütçe çerçevesi konusunda çalıştık ve bu Ekonomi Fiskal Konseyinde - EFC onaylandı. Çerçeve ile son üç yıl içerisinde bütçenin ne kadar olacağı önceden tahmin edilmektedir. Maalesef, gelecek yıl yani 2006 yılında 14 milyon Euro değerinde bütçemizde bir azalma söz konusu olacaktır. KEK'e ve Hava Limanına verilen 22 milyon Euroyu hesaba katmayarak bütçe şu anda 714 milyon olarak belirlenmiştir. 2006 yılında bütçede 700 milyon Euro olacaktır; 2007 yılında 705 milyon, 2008 yılında 708

milyon olacaktır. Öyleki önümüzdeki üç yıl içerisinde bütçe şu andaki bütçeden daha küçük olacaktır.

Biz genelde ithalata dayandığımızı göre bütçeyi kararlaştırın şey de onun ekonomik aktivitesidir. Biz bir harcama bütçesine sahibiz. Bütçenin %30'u maaşlara ve gündeliklere gitmektedir, bütçenin en büyük bir kısmı sürekli olarak transferler, subvansiyonlar, sosyal yardımlar ve KTA'ne verilen

araçlar, 80 milyondan çok bütçeden toplumsal kurumu finanse eden bir örneğe dünyada rastlanamaz, bu anlamsızdır, dahası bunun ters örneklerine dünyada rastlarsınız.

ASI: Komisyonunuzun, Kosova Konsolide Bütçesinden para alan tüm enstitüleri kontrol ettiğini söylediniz. KTA'da durum nasıldır?

N.Osmani: Onlara para

vermemeliyiz. Ama bütçe konusunda söz iken yedekli yetkilerin ne demek olduğunu biliyorsunuz. Bu yıl (2005) ilk defa olarak bütçe Meclis tarafından görüşüldü – işlendi. Eski Komisyonlara kıyasla bu bir değişikliktir ve bu yönde bir ilerleme kaydedilmiştir. Ama son söz Meclis'in değildir. EFC [Ekonomi Fiskal Konseyi] bir yüksek organdır. Onlar bu konuda toplanmakta, önerilerini sunmakta ve değerler hakkında değişiklikler

yapabilmektedir, en sonunda ise GSÖT yasayı ya da bütçeyi yasallaştırmaktadır.

ASI: Sizin mandatınızdan önce ya da sizin mandatınız süresince iş arkadaşlarınızın Meclis harcamaları konusunda herhangi bir raporu var mıdır?

N.Osmani: Bilmiyorum. Meclis administrasyonu müdürünün gelecek toplantıda Meclis harcamaları ile ilgili raporu hazırlamasını rica ettim.

AGİT Kosova Misyonunun rolü:

İç Administrasyon çerçevesi içerisinde öne ve arkaya bakmak

Kara Johnston-Molina, Politik İlişkiler Ofisi Müdürü yardımcısı , AGİT Kosova Misyonu

Kosova, kendi politik ve ekonomik geleceğinde çeşitli kararlar karşılıklılaşmaktadır. BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi tarafından Standardların kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi değerlendirilmesi şu anda yapı Bütçe ve Finans Komitesi, İmaktadır. Bu değerlendirme, Kosova'nın demokratik standartların yerine getirilmesinde kaydetmiş olduğu başarıların teknik değerlendirmesini değil, aynı zamanda statüs görüşmelerinin yapılması için önerilecek olan daha geniş bir sürecin bir bölümünü oluşturacaktır.

Tamamlandıktan sonra değerlendirme BM Genel Sekreterine teslim edildikten sonra BM Güvenlik Konseyi'nde görüşülecektir. Bu değerlendirme, Konseyin statüs görüşmeleri için bir esasını oluşturacaktır. De ğ e r l e n d i r m e sonuçları nihayi sonucu oluşturmayacaktır. Eğer

Ekim ayının başlangıcında sunulması beklenen rapor olumluysa, bu, status müzakerelerinin başlamasına anlamına gelir.

Demek oluyor ki UNMIK Enstitü Yapılanması Sütunu, AGİT Kosova Misyonunu bir belirsizlik içerisinde onun gelecekteki rolü ve planlamasına bakması gerekir. Önünde var olan itirazlar konusunda Misyonun esnek davranması istenmektedir.

1244 sayılı BM Güvenlik Konseyi Rezolusyonu (GKR) gecici administrasyonuna göre Kosova yurttaşları özerklikten yararlanarak inter alia, geçici özyönetim enstitüleri gelişiminin karara bağlanmamış olan politik bir uygulamaya ve ilerideki status ile ilgili tartışmalara bağlı olacaktır. Mandat söz konusu olunca, UNMIK, Kosova egemenliğinin korunması için sorumlu olarak onun politik statüsü saptandıktan sonra

enstitüleri tüm sorumluluk teslim edilinceye kadar tüm yetkilere sahiptir.

UNMIK, kendisine Güvenlik Konseyi tarafından verilmiş olan yetkilerden mahrum kalmayacak, gözetleme, yardım ve kapasite yapılanması gibi çalışmalarına devam edecektir. Yedek alanlarda GÖE'nin çalışmaları devam edecek, Anayasal Çerçevenin revizyonu yapılmayacaktır.

UNMIK sütunu olarak, bu yılın Mayıs ve Haziran ayında AGİT'in yeniden yapılanması süreci ile ilgili danışmalar yapılmıştır. Misyon, tüm sütunlar personelinden oluşan üyeler ile birlikte bu konu ile ilgili Çalışma Grubuna katıldı. Sonuçta, statüs müzakerelerinden önce, statüsün görüşüldüğü süre içerisinde ve ondan sonra değişmelerin yapılmasına değin çok sayıda öneriler yapılmıştır. Bu süreçte, UNMIK'in gözetleme, yardım

ve kapasite yapılanması ile ilgili çok sayıda öneri yapıldı. Bu siyasi değişim iki prensipten hareket etmektedir: (1) egemenliğe ait olmayan yetkilerin Geçici Enstitüleri aktarılmaya devam edilmesi; ve (2) GÖE görevlilerinin tam olarak uymaları ile ilgili Sorumluluk Siyaseti. GÖE'lere sorumlulukların hızlı bir şekilde aktarılmasıyla yedek alanlardaki eylemsel çabalar 2005 yılının sonuna doğru gerçekleşecektir.

2005 yılından sonra, Güvenlik Konseyi'nin 1244 sayılı Rezolusyonu Çerçevesi içerisinde AGİT'in aynı mandatını sürdürmesi beklenebilir. Sütunun ek görevleri üstlenmesi ve onun odak alanlarında daha fazla transferlerin yapılması ve yıl sonunda yeni bakanlıkların (Adalet ve İç İşleri) kurulması doğrultusunda çalışmalar yapılacaktır. Hükümete daha fazla sorumluluğun verilmesi, GÖE'lere de daha çok

sorumlulukların verilmesiyle AGİT'in daha büyük bir rol üstlenmesi beklenebilir.

AGİT Misyonu, seçilmiş organlar, denetim mekanizmaları ve GÖE sorumluluk, standartlara ve iyi bir idareye uyum sağlama, insan hakları ve çok etnisite ve özellikle de mültecilerin ve yerlerinden olanların kendi evlerine dönmeleri konusunda yardımlarını sunmaya devam edecektir. Hükümet programlaştırılması şeffaflığa odaklanarak yönetimin kararlarını vesiyaseti uygulama konusuna yönelecektir. Adalet ve İç İşleri Bakanlıklarının kurulması yönetim inter alia sağlam yasa ile denetlenmesi çabalarını tamamlayacaktır. Genel olarak artırılmış olan yerel i

idare reformu (ademi merkeziyetçilik - desantralizasyon) çabaları AGİT'in daha güçlü bir gözetleme rolünde gerçekleşebilir.

2006 yılında AGİT, GSÖT sorumluluksiyasetininin yerine getirilmesi doğrultusunda GÖE'ler ile daha yakın olup çalışacaktır. Diğer yandan UNMIK, yetkilerin gerektiği gibi aktarılıp aktarılmadığını temin etmek için GÖE'leri gözetleyecektir. Bu siyaset dahilinde, GÖE'lerin doğru eylemlerde bulunması cesaretlendirilerek, UNMIK'in nihai müdahale hakkı korunmaktadır. Misyon, önleyici ve "kişi tarafından düzeltilen" önlemleri kendi etkinliklerini bir yere kadar düzelterek alanda aktif bir gözetleme siyaset üzerine çalışacaktır .

Misyon etkinliklerinin yeni bir bölümünü Kosova'nın her belediyesinde Belediye ekiplerinin (BE)

takdimidir. Bu etkinlikler var olan en iyi pratiklerin enstitüleştirilmesine yardım edecektir. Ekip çalışmaları, belediye idreleri ile en iyi demokratik pratikleri arasında uyum sağlama, demokratik prosedürlere saygı göstermeye özel önem verilmeli, yasa ile öngörülen aleni danışmaların yapılması, şeffaflık mekanizmaları, etnik topluluklara ve evlerine dönmelere eşit hizmetlerin temin edilmesi ile ilgili çalışmaları kapsayacaktır.

2005 yılı sonundan önce statüs müzakerelerinden önce ve Kosova'nın statüsünün meşrulaştırılması sırasında, AGİT, Avrupa Birliği ile beraber bir taşıyıcı (lider) rolünü üstlenecektir. Avrupa prensipleri aynı zamanda Kosova yönetiminin hareket gücüdür. Kosova'nın kendi Avrupa gündem sırasında hareket etmeye devam etmesi için ihtiyaç vardır bu is Standardlar konusunda devamlı olarak çalışmak demektir. Avrupa idealine göre demokrasi insana dayalıdır ve insanlar arasında ayrımcılığın olmaması anlamını taşır. GÖE'nin azınlık çıkarlarını yasallaştıran idareyi yeniden strüktürleştirmek yolunu seçmesi önemli bir elemanı oluşturmaktadır. Elbette ki Kosova'da sadece Avrupa prensiplerinin uygulanmasıyla, ortak bir yaşam, yerel kapasite ve yedeklerin etkili olarak paylaşılmasıyla Kosova'nın Avrupa ailesinin ayrılmaz bir parçası olması temin edilecektir.

AGİT'in yeni strüktürünün tanımlanmasında onun uluslar arasının şimdiki strüktürünü desteklemeye devam etmesi gerekir. AGİT'in aynı zamanda var olan sütun strüktürü

ile uygun olacak yeni uygulamalar ile gelecekteki çalışmalar için hazırlanması gerekir. Her nasıl olursa olsun AGİT, Kosova'da demokratik sistem ile çok uluslu toplum sürekli olması ile ilgili çalışmalara odaklanacaktır. Avrupa entegrasyonu, bizim, insan hakları, demokrasi ve enstitü yapılanması ile ilgili görev süremize-mandatımıza bağlıdır.

Bu yönde AGİT, Kosova'nın Avrupa geleceği için temel taşı, kuruluşu temin etmektedir. Bu Avrupa perspektifi özellikle önemlidir. Çünkü AGİT'in Kosova'da daha uzun süre kalıp Standardların korunması ve çok ulusluluğun korunması ile ilgili alanları gözetlemesi olduğu gibi bundan öte, gelecekteki statüsü, Kosova'da BM Geçici Administasyonun idarede olması için önemlidir.

Teknik diyalogun çalışma grupları

20 - 23 Eylül döneminde etkili müzakereler becerilerin güçlendirilmesi, Priştine-Belgrad teknik diyalogunu yapan GÖE strüktürlerinin desteklenmesi için kullanılan kapasite yapılanması programının odak noktasını oluşturmaktaydı. Dört gün süren kapasite yapılanması olayı başbakanlık Ofisi ve AGİT Kosova Misyonu işbirliğiyle örgütlenerek ve yeri Cenevre'de olan Uluslararası Müzakerelerde Kullanılan Etüdler Merkezi (CASIN). tarafından gerçekleştirildi. İlk grupta Başbakanlığın Uluslar arası İşbirliği ve Yöresel diyalog ofisinde çalışanlar vardı. İkinci grupta, Priştine-Belgrad teknik diyalogunun geri dönüşler, kayıp kişiler, enerji ve transport çalışma grupları üyeleri yer almaktaydı. Tüm etnik toplulukları katılımcıları 4 günlük programa katıldılar. Kuzey İrlanda'nın İyi Cuma Anlaşmasının kilitsel müzakerecilerinden biri, sürecin başlangıcında müzakerecilerin karşılaşılabilecekleri çeşitli sorunlar hakkındaki görüşlerini olduğu gibi herhangi bir yerleşmenin gerçekleştirilmesiyle ilgili erken odaklanmanın yapılması görgülerini paylaştılar Misyon Şefi yardımcısı Sn Jens Modvig, OMİK'in , Kosova'nın nihayi statüsü ile ilgili görüşmelerin yapılmasında destek sunacağını belirtti.

Kosova yasalarının Avrupa hukuku (AB Acquis Communautaire) ile uyumlaştırılması

Venera Hajrulahu, Başbakanlık Ofisi, Avrupa Entegrasyonu Süreçleri Dairesi müdürü

Avrupa Entegrasyonu Süreçleri Dairesi (AESD) 2004 yılının temmuz ayında UNMIK'in 2004/18 sayılı Administratif Kuralına göre Başbakanlık Ofisi çerçevesi içerisinde kurulmuştur. AESD, Hükümetin Avrupa Birliği (AB) belirlenormaları ve standartları pratiği ile yasal etkinliklerin uyumlaştırılmasını AB'nin İstikrarlık Katılım Süreci çerçevesinde yerine getirmek için sorumludur.

Somut olarak, AESD, uyumun denetlenmesi alanında koordinasyonun temin edilmesi için baş etmen olarak düşünülmüştür. İlerdeki safhada ise uyumlaştırma işinin planlanması işini de üstlenmelidir. Bundan dolayı AESD çerçevesinde yasaların uyumlaştırılması biriminin temel görevi yasaların Avrupa yasaları ile uyumunun (EB acquis) denetlenmesinden ibarettir. AB tarafından sağlanan destek sayesinde yasaların hazırlanması işini de yerine getiren bu bölüm, bizdeki yasaların Avrupa standartlarına göre

uyumlaştırılması yönünde önerileri hazırlamakla da görevlidir (AB acquis).

Aslında, Hükümetin 05/07/2005 tarihli Çalışma Yönetmeliği ile, yasaların hazırlanması yönündeki çalışmalarının, (AB acquis) ile daha ilk safhadan beri uyumlaşmasının temin edilmesi öngörülmektedir ve bu olguya ilgili bakanlıklar genellikle saygı göstermektedirler. Bundan dolayı AESD, yeni kanunların AB esasları üzerine göre uyumlaştırılması konusunda çalışmakta olan enstitülere "gönüllü yardımcı" rolünü yerine getirmektedir. Bunun yanı sıra AESD, Başbakanlık çerçevesinde bulunan Hukuk İşleri Dairesi ile de yakın bir işbirliği yaparak çalışmalıdır.

Başbakanlık çerçevesinde faaliyetlerini sürdüren Avrupa Entegrasyon Süreçleri Dairesi ve Hukuk İşleri Dairesi ve diğer ilgili bakanlıklar da bu alanlarda etkinliğe yeni başladıkları yüzünden Avrupa standartları ve yasaları ile ilgili gereken uzmanlık bilgisi ve tecrübeye sahip değillerdir.

Bundan dolayı hukuksal uyumu denetimini teknik yardımlar programları yardım etmektedir. Genelde bu teknik yardımları AİA ve AİA/Sofreco yöneterek gecici özyönetim enstitüleri yasa tasarılarının AB acquis ile uyumlaştırılıp uyumlaştırılmadığının denetlenmesi işini yerine getirmektedirler. Bu sayede AESD ve Başbakanlık nezdindeki Hukuk İşleri Dairesi ve ilgili bakanlıklardaki bu birimler, bu alandaki sorumluluğu üzerine almadan önce gereken bilgi kazanmaları sağlanmaktadır.

Kurala göre bir yasa tasarısı ya da diğer bir yasal akit Hükümet toplantısında sunulmazdan önce AESD, Hukuk İşleri Dairesinin tasarısının AB Acquis ile uyumlu olduğuna dair raporu (15) iş gününde sunar, ihtiyaç sezildiği durumlarda, AESD, uygun gördüğü veya gerekli gördüğü ek modifikasyonların yer aldığı yazıyı da sunabilir. AESD raporu ve yazısı alındıktan sonra, Hukuk İşleri Dairesi, AESD yorumlarının ve önerilerinin ilave edilmesi ereğiyle yasa tasarısının uyumlaştırılmasında çalışır.

2005 yılının Mart ayı itibarı ile AESD 35 yasa tasarısını gözden geçirmiştir. AB ile uyumlaşmaya değin rapor ile birlikte, AESD, aynı zamanda Avrupa hukuku (AB acquis) ile uyumlaşmanın artırılması amacıyla belirli önerileri içeren yazıyı da temin eder. Buna rağmen en büyük sorunlardan birini GÖE'lerde Avrupa hukukunu tanıyan

uzmanların olmaması, yeni yasaların kaliteli ve gerekli olan zaman dilimi içerisinde tercüme yetersizliği ve bazı durumlarda yasa önerilerinin hazırlanmasında çalışmaların yeterli bir şekilde kordine edilmemesi oluşturmaktadır.

Bu sorunların çözülmesi için AESD ve Hukuk İşleri Dairesi üç yönde girişimde bulunmuşlardır: 1) yasaların yazılmalarında bilgilendirmenin mecburi enstrümanı olarak veri tabanının geliştirilmesi; 2) yasa tasarısının hükümetin çalışma yönetmeliği koşulları ile uyumlu olmasını sağlayan şablon modelinin hazırlanması, ve 3) 2006 yılına ait olan yasal gündem sırasına öncelliğin verilmesi için belirli önerilerin yapılması. Bunun yanı sıra, AİA, Başbakanlık nezdindeki Hukuk İşleri Dairesi ve ilgili bakanlıklar tarafından hazırlanan yasa tasarısı metinlerinin AB'deki yasalarla uyumlu olmaları için destek mahiyetinde bir projenin uygulanmaya konmasını başlatmıştır.

En nihayet yasanın uyumlaştırılması süreci için tüm ilgili öznelerin çaba harcayarak Kosova yasalarının ve kurallarının Avrupa hukuku (AB acquis communautaire) ile uyumlu olmasını temin etmeleri gerekir. AB ile uyumlu olacak olan yasalar Kosova'nın Avrupa süreçlerine entegre olmasına yardım edecek olan iktisadi, toplumsal ve diğer reformları kolaylaştıracaktır.

Kosova'da iktidarın denetim çalışmalarının iyileşmesi

Kosova'da iktidarın çalışması ve yasaların yerine getirilmesi konusunda Kosova Meclisi'nin çok sayıda etkili aracı vardır. Etkili bir denetim Meclis'in en önemli görevlerinden biridir. Bu konuda genel kurul toplantıları yanı sıra daha önemli olan değişik bakanlık ve ajanslar için sorumlu olan komisyonlar da bu görevi yapmalıdır. Kosova'da yasaların gerçekleştirilmesinin daha etkili olabileceği geniş bir çevre tarafından bilinmektedir ama yıllık bütçesinin daha iyi bir şekilde kullanılması için daha iyi yolların da olduğu bilinmektedir. UDE-NDI ve diğer ASI partnörleri onun görevini denetleyerek Meclise daha etkili ve aktif bir şekilde destek sunmaya hazırdır.

Edmond Efendija, UDE- NDI

Her parlamento grubu, muhalefete olan parlamento üyeleri de dahil olmak üzere tümünün denetim enstrümanları vardır. Bu enstrümanlar, Meclis komisyonlarında olduğu gibi genel kurul toplantılarında da üyelerin onlar hakkında tartışmaların yapılmasını - kamuoyu önünde - hükümeti eleştirmesini temin etmektedir. Ama maalesef şimdiye kadar bu enstrümanlar seyrek olarak kullanılmış ve he zaman etkili olmamıştır.

Meclis anlayışının geliştirilmesi ve denetim araçlarının kullanılması doğrultusunda yapılan çabalar sayesinde UDE- NDI ve Bearing Point , 2005 yılının Nisan ayında Meclis'te var olan her parti grubu için yönetim denetlemesi ile ilgili dört günlük bir eğitim toplantısını düzenledi. Eğitim , yönetim-icra denetiminin en önemli olan unsurlarına odaklandı: yasaların uygulanması, UDE-NDI tarafından gerçekleştirildi; Kosova'nın yıllık planının

gözden geçirilmesini Bearing Point gerçekleştirdi

Yasaların uygulanması

Toplantıda, Meclis'in yönetimi doğru ve yasal bir şekilde denetlemesi için bir enstrüman olacak Anayasal Çerçeve ve Meclis Yönetmeliğinde yer alan mekanizmalar incelendi. Eğitim süresince yeni hükümete hiçbir parlamento sorusu sorulmadı ne de Meclis'in hiçbir komisyonu kendi yetkisinde olan herhangi bir yasanın uygulanması konusuna girişmedi.

Birçok parlamento üyesi bireysel olarak ilan edilmiş olan yasaların uygulanmasından önce daha çok şeylerin yapılması gerektiğini bilmelerine rağmen bu konunun görüşülmesi için Meclis içerisinde hala yeterli derecede eylem yoktur. İnsanların çoğu komisyonların genelde yasaları hazırlama görevine odaklandıkları konusunda uzlaşarak, yasa tasarılarının görüşülmesi yanı sıra komisyonların etkinlikleri denetlemeleri daha doğrusu komisyon himayesi altında

olan yasaların uygulanmasını incelemeleri için zaman ayırmalarının gerektiği gerçeği ayan olmuştur.

Parlamento üyelerine yardımda bulunmak ereğiyle, UDE-NDI dünyada var olan çeşitli yasaları denetlemek pratikleri ile ilgili bilgileri sunmak için hazırlanan el kitabını hazırlamıştır, bu el kitabı Kosova şartlarına göre uygulanabilir.

Kosova'nın yıllık bütçesinin denetlenmesi

Her gün bir saat süren ve hükümet masraflarının denetiminin yapılmasına adanan eğitim toplantılarının merkezini masrafların etkili olması oluşturmaktaydı. Denetim demek paranın yasal olarak harcandığı demek değil doğru bir şekilde harcandığı demektir. Bearing Point hükümetin 2004 yılının Aralık ayında yapılan masrafların yasal olduğunu ama bu araçların daha ekonomik bir şekilde de harcanabileceğini yapmış olduğu sunumunda dile getirdi.

Bütçe Komisyonu, bütçe denetimi sürecinde belirli bir rolü oynayabilir. Meclis Yönetmeliğinde yapılan son değişikliklerden sonra, hükümet tarafından sunulan finansi raporlarının komisyon çerçevesi içerisinde görüşülmesi ve genel kurul toplantılarında tartışılması gerekir.

Sonuç

Son genel kurul toplantılarına bakılırsa bazı umut verici işaretler görülmektedir. Hükümet bakanlarına daha fazla parlamento sorularının sorulmasına, muhalefetin genel kurul toplantılarında konuların tartışılması için daha fazla istem sunduğuna şahit olarak, bu Meclisin denetim görevini yapması ile ilgili ilk adımları attığına inanmamıza neden oldu. Katedilmesi gereken daha çok yol var, ama milletvekillerinin denetim eyleminde bulunmalarını görmek sevindirici bir olgu. Çünkü yaşlılarımız şöyle der "karanlığı lanet etmek sövmek yerine mumu yakmak daha iyidir."

Yeni İç İşleri Bakanlığı'nın parlamento tarafından denetimi

"Meclis, halk sorunlarının ve görüşlerinin belirli bir şekilde aktarılması ve bu konular hakkında konuşulması için ilgi göstermelidir".

'Polis her zaman politik bakımdan nötrdür. Bundan dolayı politik atama ve terfilere izin verilemez.'

Peter Vounette AGIT Kosova Misyonu

Birkaç hafta zarfında İş İşleri Bakanlığı kurulacaktır. Polis, UNMIK'ten Kosova Hükümetine yetkilerin aktarılmasının en önemli bölümü olacaktır. Daha hemen başlangıçta polis tüm yurttaşların hizmetinde olan yeni bir İç İşleri Bakanlığı sorumluluğunu üstlenmelidir. Tüm politik strüktürlerin etkili bir demokratik sisteminin bir parçası olmasının garanti edilmesi için sürekli bir parlamento denetiminin yapılması çok önemli olacaktır.

Sorumluluk

Demokratik bir toplumda, polis hizmetleri devletin şu organlarına karşı sorumlu davranmalıdır: yasama (meclis), yürütme (hükümet) ve yargı (mahkemeler). Hükümet merkezi ve yerel düzeyden kontrolü yaparak bütçeyi, genel yönelgeleri ve polise düşen öncelikleri saptar. Yasama bölümü, polis hizmetlerini ayarlayan ve tanımlayan yasaları görüşüp onaylamakla parlamento denetimini yapmakta ve gerekli olan bütçeyi onaylamaktadır. Polis doğrudan doğruya belirli bakanlıklara sorumlu olurken, bakanlık meclise sorumludur. Temel parlamento denetiminin teknikleri arasında soruların sorulması, soruşturma önergesi, gensoru, tartışmaların örgütlenmesi, inceleme ve ziyaretler,

bütçenin belirlenmesi, yasa tasarılarının saptanması ve var olan yasaların görüşülmesi olarak ifade edilir.

Etkili ilişkiler

Güvenlik sisteminin iyi bir şekilde fonksiyon etmesi için sorumlu olmalarına karşın hem melis hem de hükümete polisin başarılı bir şekilde gelişmesi yönünde önemli görevler düşer. Bunun elde dilmesi için meclisin sadece hükümet ve polis ile değil her ikisi ile yakın ilişkileri ve iyi bir işbirliği kurması ve hepsinin karşılıklı bir anlayış içinde olmaları gerekir.

Meclis ile polis arasında güçlü bir denetim ilişkisinin geliştirilmesi birkaç prensip üzerinde kurulmuştur. Demokratik bir toplumda sözümona devlet organları (ya da Kosova'da onların öyle denilen kvazi elemanları) silahlı güçler üzerinde yasal bir tekele sahiptirler. Daha başka sözlerle, polis görevlileri dışında, vatandaş, özel güvenlik kuruluşları ya da paramiliter örgütler kendi yurttaşlarına karşı silah ile tehdit yapma hakkına sahip değildir.

Polis doğrudan doğruya yasal demokratik oranlar ve ilk başta İç İşleri Bakanı önünde sorumludur. Meclis, polis organlarında siyasetin gelişmesi için Hükümeti sorumlu tutmakta ve bu siyasetin nasıl bir şekilde

gerçekleştirilmekte olduğunu denetlemektedir. Bütçe bunun için en etkili bir enstrümandır. Meclis polis bütçesini ve masrafları onaylamakta ve incelemektedir.

Politik tarafsızlık

Yurttaşların gözleri ve kulakları olarak meclis üyeleri, her zaman polis kuruluşunda iyi bir idare ve yasa hükmü ilkelerinin uygulanıp uygulanmadığını denetler. Araştırma komisyonları dışında aleni görevliler (Örnek olarak polis memurları) hiç bir zaman doğrudan doğruya parlamentoya sorumlu olamaz. Yasaları

çığnedikleri durumlarda, polis görevlileri, bireysel esas üzere mahkemeler önünde sorumludur.

Hükümet, İç İşleri Bakanı ve Meclis demokratik bir polisin her zaman tarafsız olduğunu bilmelidirler. Bundan dolayı politik atama ve terfilere izin verilmemelidir.

Parlamento tarafından yapılan sıralı bir denetim yanı sıra dıştan ek denetim strüktürlerin kontrolüne de ihtiyaç vardır. Yurttaşların ağlaşılarını görüşecek olan Ombudsmanı ve İtiraz Komisyonları bu kapsama girer. Mahkeme aynı zamanda polis çalışmalarını

izleyerek ihtiyaç duyulduğu zaman kenttaş ve suç prosedürleri yoluyla polis memurlarını mahkemeye vermelidir. Her zaman için yasa, yürütme organı ve mahkeme arasında ayan bir ayırım olmalıdır.

Polis siyasetinin gelişmesi

Kapsamlı bir polis siyaseti, güvenlik planında tüm önemli oyuncularını kapsayan bir genel güvenlik siyasetidir. Bu güvenlik siyaseti diğer (uluslar arası) temsilcilerinin geliştirmekte olduğu siyaset ile uyumlu olmalıdır. Meclis'te söz iken güvenlik ile ilgili tartışmalar, sürecin bir kısmını oluşturmaktadır ve bu dört safhadan oluşmaktadır: gelişme, kararların getirilmesi, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi.

Meclis, güvenliğin gelişme safhası ve polis siyasetinde sadece sınırlı bir rolü üstlenmiş bulunmaktadır. Bu iş ilk sırada hükümete düşmektedir. Buna rağmen, Meclisin genel çıkarları değerlendirmesi ve onlarla ilgili daha başlangıç safhasında görüş beyan etmesi gerekir. Bundan dolayı Güvenlik Komisyonu/polisin, belirlenen gelişme siyaseti hakkında Hükümet tarafından zamanında bilgilendirilmesi önemlidir ve bu sayede onların yardım sunmaları sağlanmaktadır.

Meclis, karar getirme sürecinde, özellikle polis dokümanları ve yasa ile ilgili kararların alınmasında olduğugibi güvenlik politikası ve yasalara ilişkin kararların alınmasında önemli bir rolde bulunmalıdır. Meclis, yeni bir siyaset için veya hükümetin önermiş olduğu herhangi

bir yasa için izin verebilir. Ama durumların çoğunda Meclis değişimleri önererek geniş bir çevre tarafından evrakın nihayi şeklini kabul etmektedir. Kararların getirilmesi safhasında Meclis, bütçe uyumlaştırılmaları yoluyla karar verici bir oy verebilir.

Daha geçlerde masrafların incelenmesini yaparken, Komisyon, onaylanan siyasetin gerçek etkisini değerlendirmeye çalışabilir. Bu şekilde gelecek yıla ait bütçe görüşmelerinde onu gözönünde bulundurabilir.

Aleni desteğin kazanılması

Parlamento, aleni desteğin artırılmasında kilitsel bir rola sahiptir ve o en sonunda onaylanan siyaset meşruluğunu sağlar. Bu aşamada şeffaflığın temin edilmesi çok önemlidir. Yapılan tartışmalar en üst bir seviyede aleni olmalıdır. Parlamentonun ilerideki toplantılarının gündem sırası aleni olmalı. Tüm milletvekillerinin ilerideki Meclis ve Komisyon toplantıları ve gündem sırası için hazırlanmaları amacıyla kendilerine, tüm evraklar bir an önce ya da toplantıdan en az bir gün önce teslim edilmelidir.

Meclis, vatandaş sorunları ve görüşlerinin belirli organlara aktarılması ve o sorunların ele alınması yönünde çaba harcamalıdır.

Milletvekillerinin kamuoyu hakkında belirli incelemeleri yapması için her zaman vakitleri olmadığına göre, bağımsız enstitüler ve sivil toplum örgütlerinin vatandaş sesini duyurmalarında önemli rolleri vardır.

Yönetimin Çalışmalarının Denetlenmesinde Parlamento Enstrümanları

Virtyt İbrahimağa, LL.M. Hukuk yüksek uzmanı

*“Demokrasi, halkın adına halk tarafından yapılan idaredir”
(Abraham Lincoln).*

Demokrasiyi ortaya atanların onu tanımlamaları ilkesi bundan ibarettir. Serbest seçimlerde işbaşına gelen enstitüler halkın adına yönetimi (idareyi) gerçekleştirir. Demokratik sistemlerde iktidar (idare) üçe ayrılır: yönetim, yasama ve yargı. İdarede görülen bu ayırım tüm yönetimin sadece bir organda birleşmesini önlemek ve idarenin denetim altına alınması ereğiyle yapılır. İlkel olarak idarenin bu dalları kendi görevlerini yerine getirmekte tamamen bağımsızdırlar. Buna rağmen, birbirilerinin denetimlerine tabii tutulurlar. Bu denetim sayesinde idarenin egemen olan unsurun elinde kalmasını temin etmesi yanı sıra iktidarın diğer bir organ tarafından ele geçirilmesini de önler. Öyle ki iktidar, politikaları belirler, parlamento onları onaylar ve yasa haline koyar, yargı ise onaylanan bu yasaların herhangi bir tarafın lehine dönüştürülmesini önlemek için ilgilenir. İktidarın klasik denetim şekli parlamento denetimidir. Bu konuyu yazının odak noktasını oluşturup onların enstrümanları üzerinde durulacaktır. Yasaları çıkarması yanı sıra Parlamenteonun ikinci önmlü görevi iktidarı denetlemektir. Bu görev Anayasal Çerçeve metninde ayrıntılı bir şekilde belirtilmemiştir. Buna rağmen, demokratik ilkelerden ve dünyadaki tüm demokratik parlamentolarda mevcut pratikten hareket

ederek, yasama görevi yanı sıra parlamentonun diğer önemli görevini iktidarı denetlemesi oluşturmaktadır. İktidarın denetlenmesinin amacı, iktidarın yönetim görevinin başarılı bir şekilde yerine getirmesi ve idare mercihleri arasında dengenin sağlanmasıdır. Avrupadaki eski demokrasilerde bu görev ilk demokratik parlamentoların oluşmasından bu yana sürdürülmektedir. Bu görevin ne kadar daha başarılı bir şekilde yerine getirilmesi için parlamentoların değişik kontrol mekanizmaları mevcuttur. Bu enstrümanlar genellikle parlamento iç tüzükleriyle düzenlenmiştir. Melis yeni Çalışma Yönetmeliği de Avrupa parlamentolarında onaylanan böyle enstrümanları içermektedir. Başvurunun aydınlığa kavuşturulması ereğiyle bu makalede onlara değinilmektedir. Çalışma Yönetmeliği ile denetime ait öngörülen enstrümanların uygulanması için saptanan prosedürlere göre hareket etmek gerekir. Bu prosedürler sayesinde, enstrümanların oluşturdukları amaçlara uygun bir şekilde kullanılmasının sağlanması amaçlanmaktadır.

1. Soru ve cevaplar

Parlamento oturumları, hükümet etkinlikleri ve politikalarının ele alındığı genel enstrümanlardan birini oluşturmaktadır. İktidarın çalışmalarıyla ilgili konuların Meclis gündemine alınıp görüşülmesi olasılığı yanı sıra, toplantıların soru ve cevaplara ayrılan bölümlerinde, milletvekilleri, genel kurul

oturumlarında da iktidarın çalışmasıyla ilgili soru sorabilirler. Soru ve yanıtla ait toplantılar, Meclisin toplumsal politik plandaki özel konular hakkında bilgi edinmesi ereğiyle tertiplenmektedir. Kural 26'ya göre, sorular, şifayı veya yazılı olarak her milletvekili tarafından sunulabilir. Yazılı sorular, genel kurul oturumundan en az 5 gün önce özel kalem ofisine sunulmalıdır. Hükümet veya ilgili bakanlar milletvekili sorularına genel kurul toplantıları sırasında yanıt vermelidirler. Meclis Çalışma Yönetmeliği ile öngörülen kurallara göre sunulmayan soruların reddedilmesi kararını Meclis Başkanlığı alabilir. Sunulan soruların sadece prosedürel açıdan yeterli olup olmaması Başkanlıkta görüşülür.

a) Milletvekillerin soruları

Milletvekillerin soruları formal veya formal olmayan sorular olarak ikiye ayrılır. Formal olmayan sorular, genel kurul oturumunda belli konunun ele alınması sırasında kendiliğinden ortaya çıkan ve Başbakan veya bakanların yanıt vermeye ihtiyaç duymadıkları sorulardır. Milletvekilleri tarafından Hükümete yapılan yazılı sorular ise formal soruları oluşturur. Sorulara yanıt sözlü veya yazılı olarak talep edilebilir. Her milletvekili Hükümete soru sorabilir. Yazılı şekilde hazırlanan formal sorular Meclis Başkanlığına sunulur, Başkanlık ise ilgili bakana veya başbakana soruyu ulaştırır. Çalışma Yönetmeliği

ile öngörülen prosedürle sunulmayan soruyu Başkanlık reddedebilir. Sadece içeriğinden hareket ederek Meclis Başkanlığı soruyu reddedemez. Buna rağmen soru, bakanın kişiliği, belli bir parti veya topluluk esasınca hakaret ve küçük düşürücü elemanları içermemelidir. Dahası, soru, kendi etkinlik alanında iktidarın belli bir etkinliği veya pasivliği ile somut olarak ilişik olmalıdır. Batı Avrupa parlamentolarında mevcut pratiğe göre, belli bir konu hakkında ve genellikle mahali ve yöresel soruları içeren belli bir soru formüleştirilip sunulur. Bazı ülkelerde, örneğin Almanya'da Hükümete sorulan sorulara küçük sorular denir, çünkü pratik ve somut konulara aittirler. D a h a bileşik sorular ise devamda değineceğimiz biçimlerde sunulur. Önceden yapacağı açıklama ile Hükümet, milletvekilinin sorusuna yanıt vermeyi reddedebilir. Böyle durumlarda, Hükümet, bu davranışı hakkında yazılı açıklama yapmalıdır. Böyle durumlarda, soru ve reddedilmeye ait karar Kosova Meclisi Bülteninde yayınlanır. Bir parlamento grubu veya milletvekillerin % 5'i tarafından (6 milletvekili) istemin sunulması halinde, Meclis, ilgili bakan ve Başbakanın milletvekilinin sorusuna yanıt vermesini karara bağlayabilir. Bu durumlarda 26.1 No'lu kural uygulanır.

Sözlü yanıt istenen sorulara sadece sözlü cevap verilebilir.

Milletvekillerin yazılı olarak sunulan sorularına aynı şekilde yazılı olarak cevap verilir . Sözlü sunulan sorulara ait prosedürler yazılı sorular için de uygulanır.

b) Soru ve cavaplara ait oturum

Genel kurulu sıralı toplantılarında, Hükümetle ilgili sorular, perşembe günleri saat 14 ila 16 arasında sunulabilir. Meclis genel kurul oturumları, ayın son haftasında, Çarşamba gününden itibaren düzenlenir .

Sorular, genel kurulu oturumundan 5 gün önce sunulur. Buna rağmen, Meclis Başkanı kendisinden en az iki saat önce yazılı bir şekilde istenmiş olması ve hükümetin ilgili üyesine yöneltilen belli soruya veya Melis Başkanının içerik açısından sorunun ivedilik içerdiği sonucuna vardığı durumda sorunun yapılmasına izin verebilir . Sorunun okunmasından sonra kabine üyesi milletvekilinin sorusuna yanıt verir. Soruyu soran milletvekili ilave soru sorma hakkına sahiptir. İlave soru esassoruyailişikolmalıdır. İlave soru 2 dakikadan daha uzun olamaz verilen yanıt ise 5 dakikadan daha uzun olamaz. Bundan sonra milletvekili 1

dakika uzunluğunda yeni bir soru sorabilir, kabine üyesi ise buna 2 dakika uzunluğunda bir yanıt verebilir. Bu sınırlamaların gayesi soruların toplantının oluşum amacına uygun olmasından ibarettir.

2. Soruşturma önergesi - İnterpelanca

Kamuoyunda belli bir ilgi uyandıran hükümetin belli bir davranış veya etkinliği konusunda Meclisin bilgi edinmesine soruşturma önergesi yardımı eder. Soruların sorulmasından farklı olarak, soruşturma önergesi sayesinde, politik açıdan özel önem taşıyan problemlerin ortaya atılması hedeflenmektedir. Soruşturma önergesi için en azında 10 milletvekilinin destek vermesinin şart koşulması, hatırı sayılır bir politik etmenin çıkarı ve özel politik çıkarı olmayan bir konu hakkında sunulamayacağını doğrulamaktadır. Yazılı şekilde hazırlanan soruşturma önergesi Başkanlığa sunulduktan hemen sonra aynı Hükümete iletilir. Bu istem konusunda Hükümet 15 gün içerisinde ifade belirler. Hükümetin yanıt vermesinden sonra on gün içerisinde Meclis gündemine soruşturma önergesi alınmalıdır. Eğer

Hükümet 10 gün içinde yanıt vermezse, yapılacak genel kurul toplantı gündeminin son sırasına soruşturma önergesi alınır. Soruların yapılması örneğinde gibi, Başkanlık, soruşturma önergesi istemini formal prosedürel açıdan görüşür, onun içeriğine girmez. Formal açıdan bakıldığında, soruşturma önergesi sadece belli bir konu olarak ileri sürülebilir. Ayrıca ileri sürülen konu ayan belirtilir, belli bir sonuç içerir ve onunla ilgili gerekçe sunulur. Ayrıca, soruşturma önergesi teklifini sunanın ismi ve onu destekleyenlerin adlarını da içerir.

Gerekçede, sonuç önergesini destekleyen veri ve olgulara yer veilmelidir. Sonuç önergesi sadece bir olgunun tasdiklanması işlevindedir ve talep edilen bir karar veya sonuç elemanlarını içeremez. Daha başka sözlerle, o, hukuki veya politik sonuçlara yol açacak istemleri barındıramaz, böyle olduğu durumda ise formal açıdan eksikliği olduğu için reddedilebilir. Sonuç, soruşturma önergesindeki bir konuyla ilişkisi olan bir veriyi ifade eder. Soruşturma önergesini veren, sonucun Meclis tarafından

desteklenmesini isterse, o zaman böyle bir sonuç ilişkisinde sunulan gerekçede onu tasdiklayan veriler ile desteklenmelidir. Öteki

türlü, konuyla ilgili yapılan tüm tartışma politik görüş beyanından başka hiç bir ürün vermez. Soruşturma önergesi ise politik görüşlerin beyanı için araç olarak kullanılmalıdır. Politikaların ayrıntılı olarak ortaya atılması için gündeme sırasına alınan belli noktaların görüşülmesi sırasında

yapılan tartışmalar sırasında yapılmalıdır. Soruşturma önergesine, sadece politik açıdan özel önem taşıyan belli konuda Hükümetin görüş beyan etmesi istendiği durumlarda başvurulmalıdır. Soruşturma önergesi, onu sunan tarafın hazırladığı sonuç önergesi ile ilgili oylamanın yapılmasıyla tamamlanır. Bu olgudan hareket ederek, istemin sadece iyi hazırlanması ve gerekli açıklamanın iyi yapılması, onun başarıyla sonuçlanmasına yol açar. Kabul edilen sonucun hiç bir hukuk ve politik sonuca yol açmayacağını vurgulamak gerekir. Sadece Çalışma Yönetmeliği ile öngörülen diğer araçlara başvurularak soruşturma önergesinin Mecliste alınan kararların bir sonucu olduğu durumlar bunun dışındadır. Eğer Hükümet soruşturma önergesini reddederse, Meclis, 26.1 No'lu kural ile öngörülen prosedüre göre karar alarak Hükümetin oturuma gelmesini mecbur kılar.

3. Genel kurul oturumlarına bakanların mecburi katılımı

Başbakanın veya bakanın genel kurul oturumlarına katılmalarının mecburi

kılınması daha sert bir yaptırım enstrümanını oluşturur. Yukarıda belirlenen diğer önlemlerden farklı olarak, bu önlemin uygulanabilmesi için hiç bir formal engel yoktur; sadece belli sayıda bir kворum (çoğunluk) şartı istenir. 26.1 No'lu kural gereğince, bir parlamenter grup veya Meclis üyelerinin % 5'i bir kabine üyesinin Meclis oturumuna katılmasını isteyebilir. Böyle bir istem genel kurul toplantısı sırasında da ileri sürülebilir. Bu istem hakkında Meclis yapılan oylamada salt bir çoğunluk gerekir. Meclis üyelerinin çoğu tarafından böyle bir istemin oylanması halinde, bakan veya Başbakanın genel kurul oturumuna katılması gerekir. Böyle durumda bakan veya Başbakan gelinceye kadar Meclis çalışmasına ara verilir. Buna rağmen, bir kabine üyesinin ivedi bir işlemle genel kurul toplantısına çağırılmasına, sadece gündem sırasına alınan konuyla ilişik olması durumunda başvurulur. Diğer durumlarda Meclis Çalışma Yönetmeliği ile öngörülen prosedür geçerlidir. İvedi bir konu sözkonusu olduğu durumda Meclis gündemiyle ilgili kurallara başvurulur. Genel kurul oturumlarına Başbakan veya bakanın katılması mecburidir. Katılım, sadece onların pasif olarak orada bulunmaları anlamına gelmez. Başbakan veya bakan, oturum sırasında ileri sürülen mesele veya konu hakkında açıklama yapmak zorundadır. Parlamento komisyonları da kendi toplantılarına kabine üyelerini çağırma yetkisine sahiptir.

4. Soruşturma komisyonu

Meclis soruşturma

komisyonları iktidarın parlamento tarafından denetlenmesi ve özel kamu çıkarı olan konularda bilgilerin toplanmasında önemli bir aracı oluşturmaktadır. Kamu açısından özel önem taşıyan bir olayın aydınlığa kavuşturulması için soruşturma komisyonu kurulur. Soruşturma komisyonu belli bir konuda incelemelerde bulunur ve vardığı sonuçları Meclise açıklar. Belli bir konunun milletvekili soruları ve soruşturma önergesi vasıtasıyla aydınlığa kavuşmadığı sonucuna varıldığı durumlarda soruşturma komisyonu oluşturulur. 59 No'lu kural gereğince, Meclis, belli bir konunun aydınlığa kavuşması için soruşturma komisyonu oluşturabilir. Soruşturma komisyonunun oluşması prosedürü Çalışma Yönetmeliği ile öngörülmüş değildir. Çalışma Yönetmeliği'nin hazırlanması ile ilgili çalışmalar sürdürüldüğü dönemde, parlamento sistemlerinde mevcut pratikten hareket ederek, bu prosedür özel bir hukuk akiti ile belirlenir.

5. Gensoru - Güvenoyu oylaması

Uygulandığı durumda belli bir politik veya hukuk sonucu doğurabilecek tek kontrol enstrümanı gensoru-güvenoyu oylamasıdır. Yeni başbakan ve kabine üyelerine seçmeye başaracağı durumda, Meclis, hükümete güvensizliğini ifade edebilir. Diğer sözlerle güvenoyu oylaması önergesi yeni hükümetle ilgili öneriyi de içermelidir. Mevcut Hükümete güvensizlik ile yeni Hükümet önerisi için sadece bir oylama yapılır

Eğer Meclis böyle bir istemi kabul ederse, yeni Başbakan ve kabine üyeleri şimdiye kadarki hükümetin yerini alır. Önerinin reddedilmesi durumunda şimdiki Başbakan ve kabine üyeleri çalışmalarını devam eder. Meclisin feshedilmesi durumu hariç, Hükümet çalışmalarına bunun dışında son verecek bir önlem Meclis Çalışma Yönetmeliği ile öngörülmemiştir. Gensoru – güvensizlik oylaması önergesini 30 milletvekili sunabilir. Formal açıdan ise 30 milletvekili tarafından imzalanan gensoru önergesi Başbakan ve yeni bakanların adlarını da içermelidir. Bu istem bir bütün olarak oylamaya sunulur. Kosova Devlet Başkanının bu işte hiç bir rolü yoktur. Gensoru teklifi milletvekillerin çoğunluğu tarafından desteklediği durumda, yasamanın kalan dönemi için Hükümet işbaşına gelir.

6. Değerlendirme

Şimdiye kadar yapılan sunumdan da görülebileceği gibi, parlamentonun denetimi modern demokrasinin kaçınılmaz bir unsurunu oluşturur. O, aynı zamanda, iktidar paylaşım dengesinin de güvencesidir. Parlamenter denetim sayesinde iktidarın kötüye kullanma ihtimalleri önlenir, yasal ve meşru olmayan yollara başvurulduğu durumlarda onların cezalandırılması şeklinde ifade eder ve devlet organlarının şefaf bir biçimde çalışmaları yönünde pozitif bir etki yapar. Buna rağmen, parlamento denetimlerine başvurulması milletvekilleri veya belli gruplar tarafından belli politik amaçları için kullanılabilir

ve onlar çoğu durumlarda egemen olan halkın çıkarlarıyla örtüşmez. Bu görevin kötüye kullanılması bir ülkenin demokratik kalkınması için son derece zararlı olması yanı sıra bir parlamentonun ve genellikle olarak politikanın kredibilitelerini de düşürür. Bu yöntemlere başvurulduğu durumlarda parlamentonun her milletvekilinin meşruluğu gözönünde bulundurulmalıdır. Onların görevleri milletin çıkarlarını temsil etmektir, kendi veya parti çıkarlarına hizmet etmek değil. Bu görevin yerine getirilmesi için Çalışma Yönetmeliği ile öngörülen enstrümanlar vasıtasıyla bu önemli ve demokratik görev yerine getirilebilir. Bu yöntemlere başvuru sırasında tüm milletvekilleri ve Meclisin ve Hükümetin tüm organlarının belirlenen prosedürlere saygı göstermeleri son derece önemlidir. Diğer yandan, belli bir konuyu en iyi bir şekilde ifade edebilmek için bu enstrümanlardan hangisine başvurulmasının en hayırlı olacağı yolunda değerlendirmenin milletvekili tarafından yapılması da önemlidir. Sadece bu koşullarda denetimin sağlanması başarıya yol açar. Bu enstrümanlar sayesinde belli bir politik konun gündeme getirilmesi ve tartışmaların yapılması örnekleri önlenmelidir. Politik tartışmalar sadece belli konuların gündeme getirilmesi sırasında yapılmalıdır. Bu şekilde Meclisin başarılı çalışması da sağlanmış olacaktır. Aynı zamanda ise, milletvekillerin, öngörülen bu araçlara ulaşabilmeleri için sınırsız imkanların olması da son derece önemlidir.

Kontrol ve Denge: Gilan Belediye Meclisi Yönetim Bölümünün denetimi

Silvia Eckert, AGİT Kosova Misyonu

İktidardaki yönetim ve yasama bölümleri arasında karşılıklı parlamento denetiminin yapılması sistemi yeni bir konsepti oluşturmaktadır. Onun izlerine Fransız politik feylozofu Şarl de Monteskie'nin ünlü yapıtı, Yasaların ruhu kitabında rastlanır. Bu eserde ilk kez iktidarın, yönetim, yasama ve yargıya ayrılması fikri ileri sürülür. Monteskie'ye göre devlet idaresinin üç bölüme ayrılmasıyla hiçbir gruba veya bireye aşırı yetkinin verilmemesi temin edilir; her bölüm ise geride kalan iki dalın yetkilerini sınırladabilir. Belediye enstitülerinin yasal çerçevesine değin en ünlü doküman Kosova'da Belediye Özyönetimine değin UNMIK'in 2000/45 No'lu Kuralı'dır ve bu belge belediye tüzükleri için esas olarak kullanılır.

Pratikte kontrolün yapılması

Belediye kurallarının büyük bir kısmını yönetim organı devyeye sokar ve onlar belediye meclisi (BM) sağlık, kent planlaması ve eğitim gibi özel alt kurallarında görüşülmesi amacıyla gündem sırasına alınır. Bu kurallar yönetim komitesi, politika ve maliye komitesi ve en nihayet onaylanması için belediye Meclisi'ne gönderilmeden önce ilgili tartışmalar bu komitelerde yapılır. Alternatif olarak, özel komiteler kuralların getirilmesini başlatabilir ama bu örneğe çok seyrek rastlanmaktadır. Gilan Belediye hukukçusu "kamu icra memurları her gün bu gibi talimatlar ile çalıştıkları için

belediye icra çalışanlarının, ihtiyaçların, belediye kurallarının hazırlanması ve gerçekleştirilmesinde uzman olduklarını belirtmektedir". Belediye Meclisi aynı zamanda belediye kurumlarının çalışmaları ile ilgili dönem raporlarını nihayi olarak onaylamakla sorumludur; bu genelde daha az tartışmalar ve uyarılar ile geçer.

Ama Gilan belediyesindeki politik durum yüzünden (Mecliste var olan 41 koltuktan LDK 22'sine sahiptir), bir parti çoğunluğa sahip olarak koalisyonsuz idarede bulunmaktadır. Bu yüzden BM' de yapılan tartışmalar bileşik olmaktan uzak, oylama sonuçları ise öngörülebilir niteliktedir. Öyle ki belediye meclisinin rolü, administrasyon görevinin eleştirisel bir şekilde denetlenmesi yerine çalışma raporları, kural tasarılarının ve yönetimin önermiş olduğu politikanın onaylanması ve daha geçlerde belirli kuralların değiştirilmesi doğrultusunda olmaktadır.

Yönetim idaresinin akumulasyonu

Gilan Belediye Meclisi muhalefet lideri Sn Cemal Mustafa'nın belirttiğine göre yönetimde yetkilerin birikmesi eğilimi gözlenmektedir. İlginçtir ki Gilan Belediye Meclisi Başkanı Sn Cemal Hüseni de administrasyonda idarenin birikmesi eğiliminin varolduğu fikri ile uzlaşmaktadır. Ona göre, merkezi düzeydeki administrasyon – diğerleri

arasında Gilan Belediyesi eski başkanı Lütfi Haziri başta olmak üzere – Priştine ile Gilen belediyesi bakanlıkları arasında interaksyonun gerçekleştirilmesi için daha büyük bir saha talep eden bakanlığın merkezi düzeyde konuları halletme istemini vurgulayarak belediyelerin hareket alanını kısıtlamak istedikleri belirtiliyor. Bunun yanı sıra icra memuru kendi yetkilerinden yararlanarak, belediye meclisi ya da kamuoyu ile danışmadan belediyenin uzunsürelili gelişimi için önemli olan belediyenin ekonomik gelişme planını yürürlüğe koymaktadır. Monteskie aynı zamanda şimdi belediye ve merkezi yönetim bölümüne gereğinden çok icra yetkisi verildiğini söyleyebilirdi.

"Belli bir anahtara" göre hükümette- Yönetimde politik atamalar

Bir yandan muhalefet partileri üyeleri ve özellikle de 13 koltuğa sahip olan ve Gilan belediyesinde en büyük muhalefet partisi olan PDK buna karşı gelirken, LDK belediye görevlileri ise bunun böyle olmadığını iddia etmiyorlar. Belediye a d m i n i s t r a s y o n u n d a yönetim görevlilerinin politik yönelimlere göre atanmaları pratiği bir gelenek halini almıştır. Tüm demokratik toplumlarda yüksek yönetim görevlilerinin merkezi ve yerel parlamentolarda çoğunluğa sahip olan politik parti tarafından atanmaları sık sık görülen bir olaydır ve Gilan bu konuda da istisna değildir: yasaama ve

yönetim organlarında LDK temsilcileri ve onun delegeleri çoğunluktadır, bu şekilde "tek anahtar üzere belediye idaresi" saltanatını sürmektedir. Belediye kamu işçilerinin genelde kalifiyeli olmalarına rağmen, bu pratik hedeflenen kompromite etme tehlikesini taşımaktadır. Çünkü en iyi bir profesyonel hizmet sunacak administrasyonun sağlanması yerine partiyi destekleyenlerin tercih edilmesi örneğine rastlanmaktadır.

Dördüncü bölüm olarak kamuoyu

Şeffaflığın artırılması doğrultusunda kenttaşların karar getirme sürecine katılmaları hakkını temin ederek, Gilan belediyesi, kontrol sistemine daha birini ekleyerek bu yönde adımlar atmış bulunmaktadır. Belediye Meclisi 2003 yılında Belediye Meclisinde kural ile ilgili tartışmalar yapılmadan önce kamuya açık toplantıların yapılmasını mecburi kılan kuralı onaylamıştır. Ama kamuya açık olan toplantılara katılım genelde azdır. Gilan belediyesinde tüm yurttaşların temsilcisi ve bağlayıcı bir figürü olarak BM Başkanının görevinin parti ve etnik bağları dışında ve belediyenin lehine daha da güçlendirilmesi gerekir. Belediye Meclisi görevinin denetlenmesinin fonksiyonel olması ve güçlü olan belediye yönetim idaresi dengesinin kurulması ereğiyle, Belediye Meclisi delegelerinin haberdar olmaları ve yüksek uzmansal düzeye sahip olmaları gerekir.

ASI Misyon İfadesi

Meclis'i Destek Girişimi (ASI) Kosova Meclisini güçlendirmek ve profesyonelleştirmek için destek sunan demokratizasyon programlarının inter – ajans koordinasyon mekanizmasıdır. ASI'nin çalışmaları, demokratik yönetmeliklerinin tanınması ve onlara karşı saygının gösterilmesi, şeffaflık ve kamuoyuna karşı sorumlu davranma, yasal gündem sıralarının geliştirilip gerçekleştirilmesi, çok dilliliğe karşı saygının gösterilmesi ve yöresel ile inter parlamento irtibatlarına dayanan demokratik politik kültürde odaklanmaktadır.

ASI partnörleri, kaynakları biriktirmek, bilgileri paylaşmak ve Meclis ile doğrudan doğruya yapılan bir interaksiyonda ihtiyaçların belirlenmesinde programları koordine etmektedir. ASI koordinatörü olarak,, AGİT Kosova Misyonu, tüm ASI partnörleri ile irtibat kurarak ve Meclis temsilcileri ile yapılan danışmalardan sonra sıralı koordinasyon toplantılarını düzenlemektedir. ASI'nin sıralı Bülteni, Kosova Meclisi'ndeki son gelişmeler hakkında geniş bir yerel ve uluslar arası kamuoyuna olduğu gibi ASI destek programları hakkında bilgi vermektedir.

Şu anda ASI'ye katılanlar :

Friedrich Ebert Stiftung (FES), Friedrich Naumann Stiftung (FNS), Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Doğu Batı Parlamento Pratiği Projesi (EWPPP), Avrupa İmar Ajansı (EAR), Birleşik Devletler Uluslararası Gelişme Ajansı (USAID), Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI), Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (UNDP) ve İnter Parlamento Birliği (IPU), AGİT'in Kosova Misyonu ile Kosova Meclis'i işbirliğiyle gerçekleştirilmektedir.

Yazi Isleri Heyeti:

Sven Lindholm, Ramush Tahiri, Franklin De Vrieze, Blerim Vela,
Labinot Hoxha, Edmond Efendija, Krenar Loshi

AGİT Misyonu Kararğahları, 10000 Pristine
Tel. (+381-38) 500 162 Faks: (+381-38) 500 188
İrtibat kuracağınız kişi: franklin.devrieze@osce.org
<http://www.osce.org/kosovo>

Bu bültende ortaya atılan görüşler katkıda bulunanların kendi görüşleridir ve Meclis, AGİT'in Kosova Misyonu ya da ASI partnörleri olan örgütlerin görüşlerini temsil etmemektedir.

Bu bültendeki fotoğraflar: AGİT sayfa. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 17, 19/
Express gazetesi: sayfa. 9, 12 (Ermal Meta) /
pg. 10, 11, 21, 22, 23, 27 (Astrit Ibrahim).